

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directie Financieel
Economische Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 18 juni 2021
Betreft Beantwoording van vragen bij de Slotwet, het Jaarverslag en het
Verantwoordingsonderzoek 2020 van het ministerie van EZK

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

Geachte Voorzitter,

Bijgaand bied ik uw Kamer, mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de staatssecretaris van EZK – Klimaat en Energie, de antwoorden op de vragen over de Slotwet en het Jaarverslag Ministerie van Economische Zaken en Klimaat van het jaar 2020 en over het Verantwoordingsonderzoek 2020 van de Algemene Rekenkamer.

Stef Blok
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Slotwet

1

Kan voor elk van de onder artikel 2 genoemde steunpakketten in tabelvorm worden weergegeven hoeveel uitgaven en verplichtingen er waren geraamd en voor welk bedrag daadwerkelijk is gerealiseerd in 2020?

Antwoord

In onderstaande tabel treft u aan per onderdeel van het steunpakket de raming en realisatie voor zowel de verplichtingen als uitgaven. Als raming is genomen het budget in de 2^e suppletoire begroting 2020. Uw Kamer is over de overschrijding van het verplichtingenbudget voor de TVL geïnformeerd in de brief Begrotingswijzigingen ten opzichte van de 2e suppletoire begroting 2020 van het Ministerie van EZK van 11 december 2020.¹ In deze brief is ook melding gemaakt van geraamde stortingen in de begrotingsreserves van de garantieregelingen, waarbij de daadwerkelijke stortingen afhankelijk zijn van de gerealiseerde premie-ontvangsten en schade-uitgaven.

Steunmaatregelen artikel 2 (in mln €)	Verplichtingen-budget 2e suppletoire begroting 2020	Realisatie verplichting en 2020	Uitgaven-budget 2e suppletoire begroting 2020	Realisatie uitgaven 2020	Relevante Kamerstukken
Noodloket (TOGS)	874	870	869	870	Kamerstuk 35 420, nr. 2, Kamerstuk 35 420, nr. 16
Tegemoetkoming vaste lasten (TVL)	1.227	1.776	1.227	1.069	Kamerstuk 35 420, nr. 38, Kamerstuk 35 420, nr. 42, Kamerstuk 35 420, nr. 81, Kamerstuk 35 420, nr. 105
BMKB-Corona	735	448	203	0	Kamerstuk 35 420, nr. 1, Kamerstuk 35 420, nr. 16
Begrotingsreserve BMKB-Corona	203	215	0	215	Kamerstuk 35 650, nr. 3
GO-Corona	8.500	612	175	0	Kamerstuk 35 420, nr. 2, Kamerstuk 35 420, nr. 16
Begrotingsreserve GO-Corona	175	177	0	177	Kamerstuk 35 650, nr. 3
Klein Krediet Corona (KKC)	713	36	164	0	Kamerstuk 35 420, nr. 31
Begrotingsreserve Klein Krediet Corona (KKC)	164	165	0	165	Kamerstuk 35 650, nr. 3
Qredits	31	31	31	31	Kamerstuk 35 420, nr. 2, Kamerstuk 35 420, nr. 16, Kamerstuk 35 420, nr. 105
Bedrijfssteun	160	157	0	0	Kamerstuk 35 420, nr. 72, Kamerstuk 35 420, nr. 105
Totaal	12.782	4.487	2.668	2.527	

¹ Kamerstuk 35650-XIII, nr. 3

2

Kan worden aangegeven waarom er in 2020 minder verplichtingen zijn aangegaan voor de Seed Capital regeling?

Antwoord

Voor de Seed Capital-regeling is jaarlijks structureel 32 miljoen euro beschikbaar. Tijdens de coronacrisis is de regeling geïntensiveerd met 20 miljoen euro. Hiermee werd in 2020 52 miljoen euro voor de Seed Capital-regeling gepubliceerd en verplicht. Daarnaast werd voor de Seed Business Angel-faciliteit 10 miljoen euro opengesteld. In verband met onder andere de eindejaarsmarge 2019 was het totaal beschikbare verplichtingenbudget voor de Seed-regeling daarmee als geheel in 2020 68,7 miljoen euro. Hiervan is 6,7 miljoen euro niet gepubliceerd. Van de Seed Business Angels werd 4,4 miljoen euro niet benut. Het beperkte gebruik van de Seed Business Angel-regeling is te wijten aan de relatieve onbekendheid van de regeling in de beginjaren. Dit is ook geconstateerd in een recent onderzoek naar de vroege fase durfkapitaalmarkt, door onderzoeksbureau KplusV.² Momenteel werkt de staatssecretaris daarom aan een intensivering van de communicatie over de Seed Business Angel-regeling. Daarnaast wordt de Seed Business Angel-regeling aangepast om deze beter aan te laten sluiten bij de manier waarop business angels investeren. Zo zal de regeling vanaf 1 juli 2021 opengesteld worden voor twee en meer business angels zodat kennisdeling tussen ervaren en beginnende informele investeerders gestimuleerd wordt.

3

In hoeverre is de verwachting dat de middelen bestemd voor startups/midden- en kleinbedrijf in 2021 alsnog tot uitputting zullen komen?

Antwoord

De middelen voor startups/mkb zijn bestemd voor het Mkb-actieplan voor de regeling MKB-Idee en Digitalisering van het mkb waaronder de regeling MKB-werkplaatsen. De niet benutte middelen in 2020 zijn toegevoegd aan 2021. Naar verwachting wordt dit budget benut voor de openstelling van de regeling MKB-Idee in 2021 en voor de verplichtingen die in 2021 en mogelijk 2022 zullen worden aangegaan voor digitalisering van het mkb. De kasuitgaven van deze verplichtingen kennen een langere horizon, tot in 2023.

4

In hoeverre worden de middelen die voor de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) in 2020 niet tot uitputting zijn gekomen in 2021 alsnog voor de ROM's aangewend?

Antwoord

De middelen voor de Coronaoverbruggingsleningen (COL) komen in 2021 nagenoeg volledig tot besteding. De verwachting is dat de middelen voor de fondsversterking ROM's ook in 2021 volledig tot besteding zullen komen. Eén en ander is onder meer afhankelijk van de afstemming met regionale partijen en het doorlopen van de voorhangprocedure indien die conform de Comptabiliteitswet

² Kamerstuk 32637, nr. 447

vereist is. De kapitaalstortingen voor de nieuw opgerichte ROM Flevoland³ (4 miljoen euro) en Investeringsfonds Zeeland (5 miljoen euro) zijn inmiddels gerealiseerd.

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

5

Wat betekent de onderuitputting op fundamenteel toegepast onderzoek en de Toekomstfondskrediet OnderzoeksFaciliteiten (TOF) voor het ambitieniveau op het gebied van toegepast onderzoek?

Antwoord

De lagere liquiditeitsbehoefte bij projecten in kader van de regeling Toekomstfondskrediet Onderzoeksfaciliteiten (TOF) wordt veroorzaakt door vertraging in de uitvoering of herziening van in het verleden gehonoreerde projecten, bijvoorbeeld als gevolg van vertraagde bouwvergunningen of veranderde marktomstandigheden. De ambitie om de gehonoreerde projecten binnen het toegepast onderzoek te realiseren blijft onverminderd hoog. Daarnaast bleef de buffer onbenut die is ingesteld om niet volledig revolverende projecten te compenseren, wat daardoor een onderdeel is van de onderuitputting.

6

Kan worden toegelicht welke impact het op de gestelde klimaatdoelen zal hebben dat er voor een bedrag van 1.232,6 miljoen euro minder aan verplichtingen aangegaan is?

Antwoord

Op artikel 4 is ten opzichte van de Najaarsnota in 2020 voor 1.232,6 miljoen euro minder aan verplichtingen aangegaan. De voornaamste oorzaak van deze afwijking liggen bij de SDE++ en de maatregelen voor CO₂-reductie.

Voor de SDE++ is in 2020 voor een bedrag van 810,2 miljoen euro minder verplichtingen aangegaan, vooral doordat een groter deel van de verplichtingen voor de Najaarsronde 2020 in begin 2021 is verplicht. De openstellingsperiode van de SDE++ liep van 24 november 2020 tot 17 december 2020, daarna dienden de aanvragen nog beoordeeld te worden door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Hierdoor was het lastig vooraf in te schatten welk deel van de aanvragen door RVO nog eind 2020 beschikt konden worden en welke begin 2021 een beschikking zouden krijgen. Voor het behalen van de klimaatdoelen is het verschil tussen een beschikking SDE++ afgeven eind 2020 of begin 2021 nihil.

Voor de maatregelen voor CO₂-reductie die vanuit artikel 4 zijn bekostigd is 238,8 miljoen euro minder verplicht, omdat het afgeven van een beschikking voor het vrijwillig sluiten van een kolencentrale niet in 2020 kon worden afgerond. Hierdoor is het gehele bedrag niet verplicht. Op dit moment wordt beoordeeld of deze aanvraag voldoet aan de voorwaarden die in de *call for proposals* zijn gesteld. Het kabinet kan hier nog niet op vooruitlopen, omdat de beoordeling van het voorstel nog loopt. De staatssecretaris van EZK – Klimaat en energie verwacht uw Kamer hierover vóór de zomer verder te kunnen informeren. De

³ Kamerstuk 29697, nr. 84

daadwerkelijke financiële gevolgen van de subsidie zullen duidelijk zijn na afronding van de beoordeling, maar zullen in elk geval niet hoger zijn dan het reeds toegekende verplichtingenbudget.

De vertraging in de vrijwillige sluiting van Power Plant Rotterdam kan wel gevolgen voor de CO₂-reductie in 2021 hebben. De centrale heeft echter het grootste deel van 2021 wegens een technisch mankement stil gestaan, waardoor de vertraging tot beperkte verminderde CO₂-reductie heeft geleid.

7

Wat is het effect van het feit dat voor de SDE+ voor 810,2 miljoen euro minder verplichtingen zijn aangegaan? Worden deze ingehaald in 2021 of schuiven hiermee toekomstige SDE-uitgaven ook verder op en vertragen we daarmee de energietransitie? Ontbreken specifieke technieken in deze regeling waardoor er sprake is van onderuitputting?

Antwoord

Op 14 januari heb ik de Kamer geïnformeerd over de eerste resultaten van de Najaarsronde 2020 van de SDE++⁴. Voor de ronde was een openstellingsbudget van 5 miljard euro beschikbaar. Gedurende de openstelling zijn 4.112 subsidieaanvragen ingediend, met een budgetclaim van in totaal bijna 6,4 miljard euro. De regeling was dus ruim overtekend. De onderuitputting van de begroting wordt dus veroorzaakt door het overschrijden van de jaargrens en niet door het ontbreken van specifieke technieken in de regeling.

Voor de SDE++ is in 2020 voor een bedrag van 810,2 miljoen euro minder verplichtingen aangegaan, vooral doordat een groter deel van de verplichtingen dan voorzien voor de Najaarsronde 2020 in begin 2021 is verplicht. In verband met de coronacrisis is besloten om de openstelling acht weken uit te stellen. De openstellingsperiode van de SDE++ liep hierdoor van 24 november 2020 tot 17 december 2020. Daarna moesten de aanvragen nog beoordeeld te worden door RVO. Hierdoor was het lastig vooraf in te schatten welk deel van de aanvragen door RVO nog eind 2020 geschikt konden worden en welke begin 2021 een beschikking zouden krijgen. Voor het behalen van de klimaatdoelen is het verschil tussen een SDE++ beschikking afgeven eind 2020 of begin 2021 nihil.

8

Wat is het effect van het niet verlenen van garantieverplichtingen in 2020 rondom aardwarmte en waar komt dit door?

Antwoord

Het niet verlenen van garantieverplichtingen in 2020 komt doordat er geen aanvragen zijn ingediend. Dit kan verschillende redenen hebben. Onder andere omdat er in 2020 weinig nieuwe geothermie initiatieven naar voren zijn gekomen. Nieuw beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld de vergunningen of SDE++ beschikking nog niet binnen hebben. Dit is wel belangrijk, aangezien projecten binnen een jaar na verstrekking van een garantiebeschikking van start moeten

⁴ Kamerstuk 31239, nr. 328

gaan. Daarnaast speelt dat in bekende gebieden, operators bij een vervolgproject in de buurt van eerder geslaagde putten sneller geneigd zijn zelf het risico te nemen, terwijl er voor de minder bekende gebieden met de huidige garantieregeling met 10% risicoprofiel, nog geen commercieel project mogelijk is. Voor een beperkt aantal gevallen kan een commerciële verzekeraar een alternatief bieden. Dit wordt geïllustreerd door de in 2020 nieuw geplaatste geothermiesystemen, waarvan er één met de garantieregeling, één met een private verzekering en één zelf het risico heeft afgedekt.

9

Kan worden toegelicht wat de verwachte ontwikkeling van de reserve is en hoe de regering voornemens is hiermee om te gaan?

Antwoord

In de EZK-begroting 2021⁵ is in tabel 27 (pag. 114) aangegeven hoe de reserve duurzame energie zich naar verwachting de komende jaren gaat ontwikkelen. Indien er tekorten op de uitfinanciering van de klimaatregelingen (SDE, SDE+, SDE++, HER, ISDE) ontstaan, zal er geld aan de reserve onttrokken worden. In het tegenovergestelde geval, als er geld overblijft op deze regelingen ten opzichte van wat er op de begroting beschikbaar is, dan zullen de overgebleven gelden in de reserve duurzame energie gestort worden.

10

Wat is de oorzaak dat het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) 118,3 miljoen euro minder heeft uitgegeven aan de waardedalingvergoedingen dan bij najaarsnota geraamd?

Antwoord

Het IMG is op 1 september 2020 begonnen met de uitvoering van de waardedalingregeling. Tijdens de uitvoering in het laatste kwartaal bleek, mede doordat het IMG later dan gepland begon, dat een gedeelte van het beschikbare budget in 2021 tot uitbetaling zou komen. In de 1^e supplettoire begroting 2021⁶ is de raming voor waardedaling naar boven bijgesteld naar 515 miljoen euro.

11

Waarom is in tegenstelling tot wat bij Najaarsnota werd verwacht het IMG in 2020 niet gestart met de regeling voor immateriële schade?

Antwoord

Het IMG is een jonge organisatie die sinds zijn oprichting een indrukwekkende prestatie heeft neergezet: wekelijks handelt het IMG circa 1.000 schademeldingen af en inmiddels hebben nagenoeg alle bewoners van het aardbevingsgebied die daar recht op hebben een vergoeding voor schade door waardedaling ontvangen van het IMG. Het aantal meldingen van fysieke schade bleef in 2020 onverminderd hoog⁷. Met name die laatste schadevorm, schade door waardedaling, heeft in 2020 veel van de organisatie gevergd. Deze factoren bij

⁵ Kamerstuk 35570-XIII, nr. 2

⁶ Kamerstuk 35850-XIII, nr. 2

⁷ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/meer-schadevergoeding-minder-uitvoeringskosten-in-2020>

elkaar hebben ervoor gezorgd dat het uitwerken van de werkwijze voor immateriële schade vertraging opgelopen heeft. Daar kwam bij dat er, gezien het unieke karakter van de regeling, in Nederland geen regeling of werkwijze bekend was die als voorbeeld kon dienen voor de regeling waar het IMG aan werkt. De uitwerking is complex en behoeft veel aandacht omdat de vergoedingssystematiek zo veel mogelijk rekening dient te houden met de persoonlijke omstandigheden van de individuele bewoner én tegelijkertijd niet te belastend voor de bewoners moet zijn. Op 1 juni jl. heeft het IMG aangekondigd⁸ dat een eerste groep van honderd huishoudens vanaf dat moment een aanvraag voor vergoeding van immateriële schade kan indienen. Het IMG start de uitvoering gefaseerd om zo verdere openstelling voor mogelijk tienduizenden Groningers zo goed mogelijk voor te bereiden. De volledige openstelling wordt later dit jaar verwacht.

12

Is het deel van het budget van 5 miljoen euro voor de regeling immateriële schade dat in 2020 niet is uitgegeven voor 2021 beschikbaar en is het geld in 2021 dan voldoende?

Antwoord

Het IMG heeft in 2021 ruimte om voor 100 miljoen euro uit te keren voor schadevergoedingen voor immateriële schade en 4,8 miljoen euro aan uitvoeringskosten. De financiële ruimte die het IMG krijgt is gebaseerd op ramingen die volgen uit de schadevergoedingen die het IMG uitkeert op basis van de Tijdelijke Wet Groningen. De aannames onderliggend aan de raming kunnen in de praktijk anders uitpakken. Als hierdoor de ruimte voor schadevergoedingen gedurende het jaar ontoereikend is, dan wordt het beschikbare bedrag aangepast.

13

Welke taken voert de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland uit voor specifiek Groningen en waardoor is het bedrag 20,4 miljoen euro hoger dan geraamd?

Antwoord

Als zelfstandig bestuursorgaan sloot het IMG per 1 juli 2020 met RVO een convenant af voor het leveren van ondersteunende dienstverlening. De uitvoeringskosten die hiermee gemoeid zijn waren in 2020 hoger omdat het aantal afgehandelde schademeldingen ook hoger was dan eerder geraamd. Dit komt voornamelijk doordat er meer schade-experts ingehuurd moesten worden om de schademeldingen te beoordelen.

14

Heeft de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) de bijdragen die niet in 2020 zijn betaald in 2021 inmiddels volledig voldaan?

Antwoord

Alle kosten voor de schadeafhandeling die het ministerie bij NAM in rekening heeft gebracht zijn door NAM voldaan. De doorbelasting van de kosten voor de versterkingsoperatie worden in het jaarverslag het ministerie van Binnenlandse

⁸ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/eerste-groningers-kunnen-immateriele-schade-melden>

Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verantwoord. NAM heeft de betaling van de factuur met betrekking tot versterken over het derde kwartaal opgeschort, zoals ik uw Kamer 31 maart jl. heb gemeld⁹. Op 26 mei jl. heeft NAM gemeld ook de betaling van de factuur voor versterken over het vierde kwartaal op te schorten. De minister van BZK is hierover met NAM in gesprek.

⁹ Kamerstuk 33529, nr. 866

Jaarverslag

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

1

Kan een overzicht worden gegeven van malversaties met uitgaven en/of subsidies over het begrotingsjaar 2019?

Antwoord

Een limitatief overzicht kan niet worden gegeven omdat het hier gaat om privacygevoelige informatie. In gevallen van malversaties met uitgaven en/of subsidies door begunstigen (dat is: bij een redelijk vermoeden van misbruik of oneigenlijk gebruik, 'fraude'), wordt met tussenkomst van de Fraudecoördinator van RVO aangifte gedaan bij het OM. In het begrotingsjaar 2019 werd door RVO negen maal aangifte bij het OM gedaan. In vier gevallen betrof het een malversatie bij een regeling door RVO uitgevoerd in opdracht van EZK (TKI, WBSO, MIT en SDE). Het totaal bedrag dat wordt geschat aan malversaties bij EZK subsidies bedraagt iets meer dan 3,1 miljoen euro. In twee gevallen heeft het OM de zaak geseponneerd. In twee andere gevallen (MIT en SDE) is een opsporingsonderzoek gestart en zijn medewerkers van RVO als getuige-deskundigen gehoord.

2

Kan reeds worden aangegeven in hoeverre het besluit om de mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT)-regeling in 2021 ook langs de maatschappelijke thema's te organiseren, heeft geleid tot betere aansluiting van het instrumentarium op de thema's en missies te realiseren?

Antwoord

De regeling MKB Innovatiestimulering (regio en) Topsectoren ("MIT") is een regeling die tot doel heeft het innovatieve mkb te ondersteunen door heel Nederland. Vóór 2021 was hierbij een eis dat mkb'ers die hiervoor in aanmerking wilden komen, actief moesten zijn binnen één van de Topsectoren. Zij moesten dit aangeven in de aanvraag. In de MIT-regeling van 2021 is deze eis gewijzigd en moet een mkb'er een bijdrage leveren aan één van de Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's) van het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid (MTIB). Deze bijdrage moet gemotiveerd worden in de aanvraag. Voor R&D samenwerkingsprojecten is de mate van impact een indicator waarop projectvoorstellen worden beoordeeld.

Deze doorontwikkeling van de MIT richting het MTIB is pas recent geïntroduceerd. Er is op dit moment nog geen data over de mate waarin de doorontwikkeling heeft geleid tot betere aansluiting van het instrumentarium op de thema's en missies. Met het feit dat de KIA's op die missies zijn gebaseerd, moet die aansluiting er per definitie zijn. Overigens zijn de topsectoren uiteraard ook actief in de KIA's en waren in het topsectorenbeleid bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid altijd al vertegenwoordigd. We zien wel dat er onverminderd animo is voor de MIT; in elke provincie is het budget voor het MIT-instrument 'haalbaarheidsprojecten', dat 20 april open ging, overvraagd. In 2022 wordt de MIT volgens de gebruikelijke vijfjaarscyclus geëvalueerd. De vraag die de leden stellen zal dan ook worden meegenomen.

3

Kan reeds een appreciatie worden gegeven van het effect van de strategie Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen, die handvatten bood aan consortia en samenwerkingsverbanden om tot kansrijke voorstellen te komen voor de pijler R&D en innovatie van het Nationaal Groeifonds? Heeft het tot betere voorstellen geleid en zijn er lessen te trekken naar de toekomst toe?

Antwoord

Ik ben tevreden over het eerste effect van de strategie Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen op de voorstellen op het gebied R&D en innovatie voor het Nationaal Groeifonds. De voorstellen voor de eerste ronde die door de Staatssecretaris EZK - in samenwerking met veldpartijen en collega bewindspersonen - zijn ingediend bij het fonds zijn over het algemeen positief beoordeeld, mede dankzij dit aspect. Bij het uitwerken van de voorstellen is namelijk gebruik gemaakt van de verschillende handvatten – waaronder het conceptuele kader, het landschap van ecosystemen in Nederland en de indicatorenset - om het ecosysteem en de spelers daarbinnen inzichtelijk te maken en passende activiteiten te ontplooiën. Ook de veelgenoemde uitdagingen en hoe deze slim aan te pakken, zijn herkenbaar en relevant gebleken bij het uitwerken. Dit geldt trouwens ook buiten het Nationaal Groeifonds. Zo merken we in gesprekken met partijen in het veld, waaronder met publiek-private partners via het missiegedreven topsectoren en innovatiebeleid, dat het concept ecosystemen weerklank vindt. Een mogelijke les is dat bij toepassing van de ecosystemen-benadering aandacht moet zijn voor wet- en regelgeving die het functioneren van het ecosysteem beïnvloedt en die onderzoek en innovatie kan belemmeren of versnellen. De Commissie Nationaal Groeifonds noemt deze les in het Rapport eerste beoordelingsronde.

4

Is het kabinet al begonnen met het invulling geven aan het TIKI rapport? Zo ja, welke financiële verplichtingen zijn daaruit voortgekomen? Zo nee, op welke termijn kunnen deze verwacht worden?

Antwoord

Ja, het kabinet is hiermee begonnen, onder andere met de oprichting van het nationaal Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI). Pas in de eerste suppletoire begroting 2021 die recent is aangeboden aan uw Kamer wordt extra budget toebedeeld aan het programma, met name voor infraverkenningen. De aangegane financiële verplichtingen zijn derhalve nog beperkt. Er zijn vooralsnog enkel financiële verplichtingen aangegaan voor een beleidsverkenning van infrastructuur en voor een samenhangende Cluster Energie Strategie (CES) voor cluster 6¹⁰. PIDI ondersteunt momenteel de op te stellen Cluster Energie Strategieën, het opzetten van een safehouse en een aantal verkenningen, onder andere om tot concretisering van financiële behoeften van potentiële

¹⁰ Cluster 6 representeert de gezamenlijke belangen van decentrale industrieën uit negen sectoren waaronder voedingsmiddelen, papier en keramiek. Decentraal wil zeggen niet gevestigd in één van de vijf specifieke regionale industrieclusters: Rotterdam/Moerdijk, Zeeland (Terneuzen en omstreken), Noordzeekanaalgebied, Noord-Nederland (Eemshaven-Delfzijl en Emmen) en Chemelot (regio Geleen).

infraprojecten te komen. In de loop van 2021 worden (na autorisatie van de eerste suppletoire begroting 2021 door uw Kamer) naar verwachting dus verdere verplichtingen aangegaan voor medefinanciering van FEED en haalbaarheidsstudies voor specifieke infraprojecten. Binnenkort informeer ik u over de voortgang van PIDI.

5

Welke budgettaire gevolgen van de KIA zijn bekend?

Antwoord

Het budget van de KIA is jaarlijks opgenomen in de Miljoenennota. Voor 2021 bedraagt het budget 382 miljoen euro. In voorgaande jaren ging het om 418 miljoen euro (2018), 431 miljoen euro (2019) en 377 miljoen euro (2020). Deze bedragen zijn te vinden in de tabel 'Overzicht van het budgettaire belang van fiscale regelingen' die in de bijlage van de Miljoenennota¹¹ is opgenomen.

6

Welk bewijs voor de doeltreffendheid van de KIA kan de minister aantonen?

Antwoord

Zoals opgenomen in de brief van 7 december 2018 van de staatssecretaris van EZK¹² over de evaluatie van fiscale ondernemersregelingen is het volgende te zeggen over de effectiviteit van de KIA. De evaluatie stelt dat door het gebrek aan data over investeringen geen conclusie te trekken valt over de effectiviteit van de KIA met betrekking tot de vraag of er additionele investeringen worden gedaan als gevolg van de KIA en of daarmee het doel wordt bereikt om relatief kleinschalige investeringen te ondersteunen. Daarentegen wordt door het onderzoeksbureau in de evaluatie wel gevonden dat KIA gebruikende zzp'ers substantieel vaker doorgroeien naar ondernemers met personeel. Met betrekking tot de beschikbare gegevens over de hoogte van investeringen van gebruikers van de KIA moet de afweging worden gemaakt tussen administratieve lasten voor gebruikers van de regeling en de beleidsinformatie die daarmee beschikbaar komt. In de evaluatiedoorlichting wordt geconcludeerd dat de beschikbaarheid van data de kwaliteit van evaluaties ten goede kan komen. Nader onderzoek zal uit moeten wijzen over de beschikbaarheid van data kan worden verbeterd.

7

Kan alsnog inzichtelijk worden gemaakt welk probleem met de KIA wordt opgelost?

Antwoord

Het probleem is dat het maatschappelijk gewenste niveau van investeringen in met name het mkb boven het feitelijke niveau van investeringen ligt, waardoor het stimuleren van kleine investeringen verstandig is.¹³ De doel van de regeling is daarom ondernemerschap in brede zin te stimuleren en meer specifiek de

¹¹ Kamerstuk 35570, nr. 2

¹² Kamerstuk 31311, nr. 211

¹³ Zie hiervoor bijvoorbeeld het Jaarbericht Staat van het mkb waarin een kwart van het kleinbedrijf verwacht minder te investeren in 2021. Kamerstuk 32637, nr. 44

investerings van geringe omvang door middelen van een investeringsaftrek. Uit de evaluatie van de fiscale regelingen gericht op het stimuleren van ondernemerschap¹⁴ blijkt dat geen harde conclusie kan worden getrokken over de effectiviteit van de KIA.

8

Kan alsnog inzichtelijk worden gemaakt waarom een fiscale regeling als de KIA de voorkeur heeft van het kabinet?

Antwoord

In evaluaties dient het toetsingskader van bestaande regelingen opnieuw te worden doorlopen. Onderdeel daarvan is de onderbouwing van de instrumentkeuze. Uit de beleidsdoorlichting is gebleken dat de onderbouwing van de instrumentkeuze in veel uitgevoerde evaluaties niet is uitgevoerd, evenals een horizonbepaling. Het kabinet heeft toegezegd er op toe te zien dat daar in de komende evaluaties nadrukkelijk aandacht aan zal worden besteed.

9

Hoeveel geld heeft de minister tot 2032 tot zijn beschikking in het kader van SDE+ regeling?

Antwoord

In de EZK-begroting 2021 is in tabel 26 (pag. 113)¹⁵ aangegeven dat in de jaren 2020 t/m 2032 37,2 miljard euro begrotingsgeld beschikbaar is voor de SDE+. Het bedrag aan eerder in de reserve duurzame energie gestorte SDE+-middelen bedraagt volgens dezelfde tabel per saldo (na alle reeds geplande stortingen en onttrekkingen) circa 1,6 miljard, zodat in totaal 38,8 miljard euro beschikbaar is voor betalingen op de SDE+-regeling.

10

Hoeveel geld heeft de minister tot 2032 tot zijn beschikking in het kader van SDE++ regeling?

Antwoord

De SDE++-regeling is een verbreding van de oorspronkelijke SDE+-regeling met subsidie categorieën die, anders dan bij de SDE+-regeling, niet bijdragen aan duurzame energieproductie, maar wel tot CO₂-reductie leiden (zoals bijvoorbeeld CCS). Omdat het om dezelfde regeling gaat (met alleen een uitbreiding van subsidie categorieën) wordt er budgettair geen onderscheid gemaakt tussen SDE+ en SDE++. Het in de begroting opgenomen bedrag voor SDE+ heeft dus ook betrekking op de SDE++. Zie daarbij ook het antwoord op vraag 9.

11

Hoeveel geld is sinds het ontstaan van de regeling toegekend als onderdeel van de SDE+ regeling, aan welke partij en met welk doel?

¹⁴ Kamerstuk 31311, nr. 186

¹⁵ Kamerstuk 35570-XIII, nr. 2

12

Hoeveel geld is sinds het ontstaan van de regeling toegekend als onderdeel van de SDE++ regeling, aan welke partij en met welk doel?

Antwoord vraag 11 en 12

Sinds de eerste openstelling van de SDE+-regeling in 2013 is in totaal bijna 3,1 miljard aan subsidies uitbetaald. Zie voor de verdeling van dit bedrag over de begrotingsjaren onderstaande tabel.

Uitgaven SDE+ (bedragen in miljoen euro)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
27,2	51,1	115,2	187,4	321,5	486,6	706,7	1.192,7	3.088,4

De bedragen zijn aan een groot aantal partijen uitgekeerd als subsidie op de onrendabele top van energieprojecten die tot duurzame energieproductie leiden en met ingang van 2020 ook van projecten die tot CO₂-reductie leiden. Omdat er bij de openstelling van de SDE++ geen onderscheid wordt gemaakt tussen subsidie categorieën die tot duurzame energieproductie dan wel tot CO₂-reductie leiden, is het niet mogelijk om gedetailleerd aan te geven welk deel van het ongedeelde SDE+/SDE++-budget aan duurzame energieproductie dan wel CO₂-reductie is besteed.

Sinds de eerste openstelling van de CO₂-reducerende technieken in het najaar 2020, wordt de beschikte CO₂-reductie gerapporteerd. De CO₂-reductie per jaar per categorie van de najaarsronde 2020 is opgenomen in onderstaande tabel (zie ook Kamerstuk 31 239 nr. 332).

Categorie	aantal beschikte projecten	totaal beschikt budget (€ mln)	totaal beschikt vermogen (MW) ¹	beschikte CO ₂ -reductie per jaar (Mton CO ₂ /jr)
CO ₂ -afvang en -opslag	6	2.123	325	2,34
Zon-PV op dak	3.317	1.120	1.803	0,32
Zon-PV op veld of water	109	853	1.732	0,31
Elektrische boiler	9	249	310	0,13
Warmtepomp	25	124	75	0,08
Windenergie	13	99	107	0,06
Biomassa warmte en WKK	2	64	33	0,05
Restwarmte	2	20	15	0,02
Biomassa gas	1	16	6	0,01
Zonthermie	2	0	0	0,00
Totaal	3.486	4.669		3,32

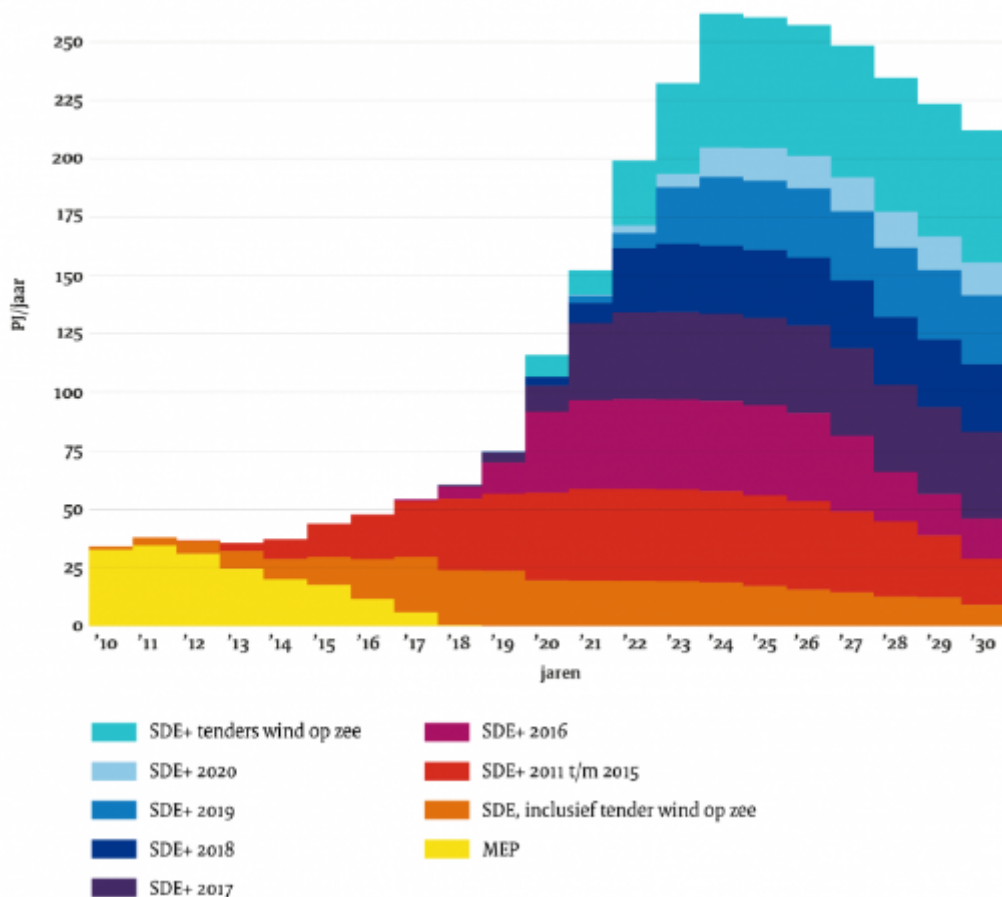
¹ Let op: het aangevraagd vermogen voor de categorie CO₂-afvang en -opslag verwijst naar CO₂-reducerend vermogen en is uitgedrukt in tCO₂/jaar

Tabel 1. Overzicht beschikte projecten per 1 juni 2021

Voor de verbreding van de SDE+ naar de SDE++ met CO₂-reducerende technieken werd er op de website van RVO.nl¹⁶ gerapporteerd over de verwachte productie van duurzame energie in PetaJoule (PJ). De totaal verwachte productie in PJ van alle openstellingen t/m de SDE+-voorjaarsronde 2020 is weergegeven in onderstaande grafiek.

¹⁶ <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sde/feiten-en-cijfers-sde-algemeen>

Uitsplitsing (verwachte) producties MEP, SDE en SDE+ projecten in beheer

13

Hoeveel uitvoeringskosten hangen samen met de toekenning van klimaatsubsidies?

Antwoord

In 2020 is 30,1 miljoen euro besteed aan de uitvoering door RVO van de regelingen MEP, SDE, SDE+, SDE++, HER+ en ISDE. Indien uitvoeringskosten gerelateerd worden aan de uitgaven van genoemde regelingen, bedragen de uitvoeringskosten ongeveer 1,7%. Dit met de kanttekening dat met de uitvoering meer gemeoid is dan alleen het uitbetalen van subsidies, te weten het beoordelen van aanvragen, monitoring, administratie et cetera.

14

Wat betekenen de onderuitputtingen op de post 'verduurzaming industrie' in 2020 voor het ambitieniveau om de industrie te verduurzamen?

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

Antwoord

Ons ambitieniveau blijft gehandhaafd. De onderuitputting op de post verduurzaming industrie is grotendeels te verklaren uit technische vertragingen en het teruglopend investeringsvolume in de industrie als gevolg van de coronacrisis. De investeringen trekken nu voorzichtig weer aan en we zien een herstel in benutting van deze middelen.

15

In hoeverre is de verwachting dat de middelen die als gevolg van de vertraging van de maatwerksubsidie niet tot uitputting zullen komen, dit alsnog in 2021 zullen doen?

Antwoord

Het betrof hier twee specifieke projecten en maatwerksubsidies. Voor een van de twee projecten is in 2021 weer budget (6 miljoen euro) gereserveerd en dit project zal naar verwachting alsnog in 2021 worden gerealiseerd.

16

Welke overige factoren spelen – naast de reeds in het artikel beschreven – een rol in de onderuitputting onder de post 'verduurzaming industrie'?

Antwoord

Naast de in het jaarverslag beschreven elementen speelt mee dat grote investeringen in de industrie enige tijd nodig hebben om op gang te komen. Deze investeringsbeslissingen kennen een lange aanlooptijd binnen de bedrijven zelf, en zijn afhankelijk van tijdrovende externe processen als vergunningverlening en staatsteuntoetsen in Brussel. Ook zijn de internationale markten (mede door coronacrisis) enige tijd instabiel geweest.

17

Kan nader worden geduid waardoor de €6,6 miljoen euro onderuitputting bij Startups ontstaat en wat dit betekent voor de ambities op dit gebied?

Antwoord

De lager dan geraamde uitgaven worden onder meer veroorzaakt doordat de subsidieverlening op de ingediende voorstellen in het kader van de openstelling van de One Single Hub-regeling in 2020 (2,5 miljoen euro), pas in 2021 plaats zal vinden en ten laste komt van de begroting in 2021. Daarnaast wordt stichting Techleap bevoorschot op basis van liquiditeitsbehoefte. In 2020 werd er in dat kader 1,9 miljoen euro minder aan voorschotten verstrekt dan aanvankelijk geraamd was in de begroting. Een deel van het budget voor startupbeleid budget is overgeheveld naar de bijdrage RVO voor de uitvoering van het startupbeleid (1,0 miljoen euro) en is als zodanig geen onderuitputting. Een deel van het budget voor flankerend beleid bleef onbenut (1,2 miljoen euro). Zonder de

budgetverschuiving van de One Single Hub regeling naar 2021 of naar de uitvoering bedraagt de onderuitputting 3,1 miljoen euro.

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

De ambitie dat Nederland tot de top vijf startupecosystemen gaat behoren blijft onverminderd staan, maar door de coronacrisis verschoof de focus begin 2020 naar noodmaatregelen voor startups en scale-ups. In praktische zin zijn veel fysieke events niet doorgegaan of omgezet naar digitale events, waardoor inhoudelijke doelen wel werden behaald, maar kosten lager uitvielen.

18

Hoeveel wil de minister tot 2032 investeren in technieken als CO₂ -afvang en -opslag?

Antwoord

CO₂-afvang en -opslag (hierna: CCS) is een belangrijke maatregel om de CO₂-reductiedoelstelling van 2030 op een kostenefficiënte wijze te realiseren en is één van de CO₂-reducerende technieken die is opgenomen in de SDE++. Bedrijven die CCS willen toepassen kunnen hiervan gebruik maken en dit maakt het mogelijk dat bedrijven in de CCS-keten investeringen kunnen doen. Naast de SDE++ kan ook CO₂-beprijzing (zoals het Europese ETS, of de nationale CO₂-heffing) een prikkel vormen voor bedrijven om te investeren in CCS-technologie. De subsidiering van CCS in de SDE++ is begrensd. Ten eerste door alleen processen die geen kosteneffectief alternatief hebben, anders dan CCS, subsidie te verlenen (de zeef). Ten tweede door een maximaal subsidieplafond in de SDE++ op te nemen voor CCS (het plafond). En ten derde door na 2035 geen nieuwe SDE++-beschikkingen af te geven voor nieuwe CCS aanvragen, uitgezonderd voor het realiseren van negatieve emissies (de horizon).

Het plafond bestaat uit een plafond voor de industrie (7,2 Mton) en een plafond voor de elektriciteitssector (3,0 Mton). De daadwerkelijke hoeveelheid SDE++-subsidie voor CCS in euro's tot 2032 zal afhankelijk zijn van de benutting van deze plafonds, maar ook van variabelen als de ETS-prijs (een hogere ETS-prijs resulteert in een lagere subsidie), de CCS-categorie waarvoor subsidie wordt verleend, de mate van concurrentie waardoor voor een lager bedrag wordt ingediend, en het jaar van ingebruikname van de CCS-installatie.

Daarnaast heeft het kabinet vorig jaar besloten EBN een lening met terugbetalingsplicht te verlenen om voldoende vermogen te kunnen aantrekken voor de ontwikkeling van Porthos, zoals in de Miljoenennota 2021¹⁷ en de EZK-Ontwerpbegroting 2021¹⁸ aan uw Kamer is gemeld.

¹⁷ Kamerstuk 35570 nr. 1 en 2

¹⁸ Kamerstuk 35570-XIII nr. 1 en 2

19

Kan nader worden ingegaan op de verzwaring van het takenpakket voor RVO in 2020 met €37,7 mln?

Antwoord

De bijdrage RVO is in 2020 in totaal met 37,7 miljoen euro verhoogd. Dit betrof een verhoging van 13,7 miljoen euro in het kader van het reguliere opdrachtenpakket 2020. Daarnaast is in totaal 24,4 miljoen euro aanvullend beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de coronamaatregelen als de TOGS, de TVL en de coronamodules in de garantieregelingen.

20

Kan nader worden toegelicht waarom de kennisbenutting van Deltares in 2020 is gedaald ten opzichte van het jaar ervoor?

Antwoord

Deltares kent in 2020 een wat lagere score voor klanttevredenheid, maar zowel voor klanttevredenheid als voor kennisbenutting geldt dat deze cijfers nog steeds boven de met de TO2-instellingen afgesproken streefwaarden liggen. De waarde voor kennisbenutting houdt ook rechtstreeks verband met het feit dat in een enkel geval een respondent niet kan aangeven of kennis al in de praktijk benut wordt. Naast het bijhouden van deze indicatoren, zet Deltares daarom ook nadrukkelijk in op het houden van stakeholdergesprekken met haar belangrijkste klanten en partners om de kwaliteit van haar dienstverlening te kunnen meten. Ik zal uiteraard in gesprek blijven met Deltares om te waarborgen dat deze kwaliteit in de toekomst ook geleverd zal blijven worden.

De recent afgeronde en met uw Kamer gedeelde evaluatie van de TO2-instellingen¹⁹ toont in elk geval aan dat over de hele linie de kwaliteit en impact van het werk van Deltares als goed tot zeer goed te kwalificeren valt.

21

Waardoor vindt de onderuitputting plaats op de Capital Seed regeling?

Antwoord

De uitfinanciering van de verplichtingen vindt plaats op basis van liquiditeitsbehoefte van de Seedfondsen. Dit kan van jaar op jaar fluctueren omdat niet alle gehonoreerde Seedfondsen direct hun kapitaal opvragen bij RVO. Zij doen dit op basis van hun over de tijd gespreide investeringen. In totaal werd 19,9 miljoen euro minder uitgegeven dan de oorspronkelijke raming. Binnen het kader van de Rijksbegroting was het afgelopen jaar niet mogelijk een kasschuif door te voeren om de kasmiddelen in het gewenste ritme over de komende jaren te spreiden waardoor de kasmiddelen in 2020 geraamd bleven. Via de fondsconstructie van het Toekomstfonds schuiven deze middelen door naar 2021.

¹⁹ Kamerstuk 32637 nr. 453

22

Kan een overzicht worden gegeven van alle klimaatdoelstellingen van alle kabinetten van kabinet-Balkenende I tot op heden en wat daarvan behaald is?

Antwoord

Wanneer aangekondigd	Waar vastgelegd	Doelstellingen
1999 en 2000	Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (2 delen)	Kyotodoel: -6% broeikasgasemissies (BKG) in 2008-2012, waarvan maximaal de helft door activiteiten in buitenland
2007	Werkprogramma Schoon en Zuinig	-30% BKG in 2020 ten opzichte van 1990, bij voorkeur in Europees verband
2009 en 2018	Effort Sharing Decision (ESD) en Effort Sharing Regulation (ESR)	Buiten de sectoren die onder de Europese emissiehandel vallen -16% broeikasgasreductie in 2020 ten opzichte van 2005 en -36% in 2030, beide berekend over cumulatieve reeksen (2013-2020 en 2021-2030)
2015	Gerechtelijke uitspraak Urgenda-zaak (bevestigd door Gerechtshof Den Haag in 2018 en Hoge Raad in 2019)	-25% broeikasgasreductie 2020 ten opzichte van 1990
2017	Regeerakkoord, bevestigd in Klimaatakkoord 2019	-49% broeikasgasreductie in 2030 ten opzichte van 1990
2019	Klimaatwet	-95% broeikasgasreductie in 2050, streven naar 49% in 2030; volledig CO ₂ -neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050

Het klimaatdoel van de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (1999 en 2000) en de ESD (2009) is behaald. Het klimaatdoel uit het werkprogramma Schoon en Zuinig is niet behaald. Voor de overige klimaatdoelen is de definitieve uitstoot nog niet vastgesteld.

23

Wat is het verwachte aandeel duurzame energie in 2023? Als dit niet in lijn is met het doel van 16%, hoe gaat de regering dit dan realiseren?

Antwoord

De laatste ramingen over 2023 van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) zijn gepubliceerd in de Klimaat- en Energieverkenning 2019²⁰. Daarin is aangegeven dat het aandeel hernieuwbaar naar verwachting 16,1% bedraagt, waarmee het doel van 16% hernieuwbare energie in 2023 naar verwachting wordt gehaald.

²⁰ Kamerstuk 32813, nr. 400

24

Welke reductie van CO₂ verwacht de regering te behalen in 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028 en 2029?

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

Antwoord

PBL geeft jaarlijks in de KEV ramingen over de ontwikkeling van CO₂ in de komende jaren. De KEV 2020²¹ geeft een verwachting voor de jaren voor 2021 en 2025. Deze kent een grote onzekerheidsmarge, onder andere door de mogelijke effecten van (de maatregelen in) de coronacrisis, ontwikkeling van brandstof en CO₂-prijzen en het weer. De geraamde uitstoot voor 2021 is volgens PBL 17 – 27%, voor 2025 is deze 24%. PBL heeft in de KEV 2020 nog niet alle maatregelen kunnen meenemen die het kabinet heeft aangekondigd. Het gaat dan onder andere over de CO₂-heffing in de industrie en diverse maatregelen in de sectoren gebouwde omgeving, mobiliteit en landbouw die de komende jaren nog zullen zorgen voor een aanvullende reductie.

25

Hoeveel banen heeft de energietransitie tot nu toe opgeleverd? Hoeveel banen heeft het gekost? Hoeveel vacatures zijn er op energietransitie gerelateerde gebieden (bv. bij netbeheerders)?

Antwoord

Door de energietransitie zullen banen verloren gaan en komen er nieuwe banen bij. In de maakindustrie, bij netbeheerders en energiebedrijven, in de installatie en onderhoudsbranche, chemische industrie en bij bouwbedrijven zullen tienduizenden extra werknemers nodig zijn. Anderen zullen in de traditionele industrieën juist hun baan (dreigen te) verliezen. Ook veranderen bestaande banen van karakter. Precieze cijfers over de hoeveelheid banen die direct ontstaan en verdwijnen als gevolg van de energietransitie zijn moeilijk te geven. Het CPB en PBL schatten in, gebaseerd op hun modellen, dat het totale klimaat- en energiebeleid een beperkt effect heeft op het arbeidsaanbod of de totale vraag naar werknemers. Per saldo leidt het klimaatbeleid op de lange termijn niet tot extra arbeidsvraag, noch lokt het extra arbeidsaanbod uit. Wel zal er sprake zijn van verschuivingen in de werkgelegenheid, die ook met spanningen op de arbeidsmarkt gepaard kunnen gaan (tijdelijke tekorten). Daarnaast gaat het beleid gepaard met transitie-effecten. Op de kortere termijn is de schatting dat de uitvoering van het klimaatbeleid richting 2030 leidt tot 20.000 tot 30.000 extra voltijdsbanen²². Banen die nieuw ontstaan zijn over het algemeen beroepen in de techniek of in de ICT, waar op dit moment sprake is van grote krapte op de arbeidsmarkt. Cijfers van UWV²³ laten bijvoorbeeld zien dat op dit moment circa 60.000 vacatures openstaan in technische beroepen. Banen als elektriciens, elektrotechnisch ingenieurs, loodgieters en machinemonteurs zijn essentieel in de energietransitie en hebben alle te maken met een zeer krappe arbeidsmarkt. Illustratief is ook dat er bij de netbeheerders op dit moment ruim 400 vacatures open staan in Nederland. De Taakgroep Arbeidsmarkt en Scholing onder het

²¹ Kamerstuk 32813, nr. 609

²² Zie bijv. Ecorys, (2021): <https://www.nvde.nl/wp-content/uploads/2021/02/Klimaatbeleid-en-de-arbeidsmarkt-Ecorys-rapport-26-februari-2021.pdf>

²³ <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator>

Klimaatakkoord richt zich op het oplossen van deze krapte. De Monitor Klimaatbeleid die uw Kamer in oktober ontvangt zal net als vorig jaar actuele cijfers bevatten over de situatie op de arbeidsmarkt.

26

Hoe groot is het aandeel van zon in de Nederlandse elektriciteitsmix? Hoeveel daarvan is zon-op-land, hoeveel zon-op-dak en hoeveel daarvan particulier? Wat zijn de uitgaven geweest om dit te stimuleren per jaar?

Antwoord

In het jaar 2020 bedroeg de productie van zonnestroom volgens het CBS 28,8 PJ²⁴. Het finaal verbruik van elektriciteit bedroeg dat jaar 381,9 PJ²⁵. Daarmee betrof het aandeel zonnestroom in het totale Nederlandse elektriciteitsverbruik in 2020 ca. 7,5%.

Op 1 april jl. is de eerste monitor zon-PV in Nederland gepubliceerd door RVO²⁶. Deze monitor zal jaarlijks worden geüpdatet. In de monitor is te lezen dat in 2019 het totale opgestelde vermogen aan zon-PV 6.874 MW bedroeg. Daarvan was 5.789 MW zon op dak, waarvan 3.237 MW op daken van woningen.

2019	ZON OP DAK	ZON OP VELD
Woningen	3.237 MW	
Buiten de SDE (salderen/EIA)	868 MW	
SDE(+) t/m 2019 gerealiseerd	1.684 MW	1.085 MW
TOTAAL	5.789 MW	1.085 MW

In Nederland zijn vrijwel alle zonnepanelen direct of indirect gefinancierd met subsidie. In 2019 betrof dit middels de salderingsregeling circa 253 miljoen euro, vanuit de Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE++) circa 140 miljoen euro aan uitgekeerde subsidie, vanuit de Energie Investeringsaftrek (EIA) circa 62 miljoen euro. De jaarlijkse kasuitgaven voor de salderingsregeling en de SDE++ zullen de komende jaren toenemen, gezien het groeiende aantal SDE-beschikkingen voor zon-PV projecten en gebruikers van de salderingsregeling en postcoderoosregeling.

27

Hoeveel hybride warmtepompen zijn er geïnstalleerd?

Antwoord

Er wordt niet specifiek bijgehouden hoeveel hybride warmtepompen er zijn. In 2020 werden er in woningen ruim 40.000 warmtepompen (op basis van buitenluchtwarmte/water) geïnstalleerd. Eind 2020 waren er daarvan 159.402 (CBS 2021). Omdat configuraties ook door de installateur worden samengesteld, is niet altijd duidelijk wanneer het om een hybride toepassing in combinatie met een CV-ketel gaat. Een grove inschatting is dat ruim de helft van de nieuwe warmtepompen in een hybride opstelling worden geplaatst.

²⁴ StatLine - Hernieuwbare energie; verbruik naar energiebron, techniek en toepassing (voorlopige cijfers)

²⁵ StatLine - Energiebalans; aanbod, omzetting en verbruik (voorlopige cijfers)

²⁶ <https://www.rijksverheid.nl/documenten/rapporten/2021/04/01/monitor-zon-pv-in-nederland>

28

Welke uitgaven zijn er omtrent de opslag van energie? Hoeveel energie kan er momenteel worden opgeslagen?

Antwoord

Opslag is een van de vormen van flexibiliteit die nodig is in een elektriciteitssysteem steeds meer gebaseerd is op elektriciteit uit wind en zon. Door prijsverschillen zal er vraag naar flexibiliteit ontstaan in de vorm van interconnectie, reactie van de vraag, opslag en uiteindelijk ook elektriciteitsopwekking uit CO₂-vrije brandstoffen. In het kader van de SDE++ is PBL om advies gevraagd over de mogelijkheden van batterij-opslag in combinatie met zon- en of windprojecten. Er zijn op dit moment dan ook geen SDE++-uitgaven omtrent de opslag van energie. Wel wordt R&D en pilots rond elektriciteits-infrastructuur, opslag, en conversie van energie ondersteund vanuit het Rijk. StorageNL, de branchevereniging voor opslag, geeft aan dat de opslagcapaciteit (>0,1MW) in elk geval 83 MW bedraagt.

29

Wat zijn de (verwachte) budgettaire implicaties van het Urgenda-pakket? Hoe staat het met de tender tot vrijwillige sluiting van een kolencentrale? Wat zijn de geraamde uitgaven daarvoor?

Antwoord

Het kabinet heeft in april 2020 tot een aanvullend maatregelenpakket besloten om aan het Urgenda-vonnis te voldoen²⁷. In de bijlagen 2 t/m 6 bij de Klimaatnota 2020²⁸ is een overzicht gepubliceerd van de budgettaire implicaties van het maatregelenpakket, exclusief de kolenmaatregelen (zie hiervoor pagina 23). De budgettaire implicaties van de kolenmaatregelen zijn nog niet bekend en hangen af van de beoordeling van het voorstel in het kader van de *call for proposals* en de bepaling van de hoogte van de wettelijke nadeelcompensatie die de energiebedrijven ontvangen voor de wettelijke productiebeperking. De hoogte van de nadeelcompensatie is onder andere afhankelijk van de inwerkingtredingsdatum en wordt nog voorgelegd aan de Europese Commissie in het kader van staatssteun. Mede daardoor is de hoogte van de nadeelcompensatie op dit moment nog niet bekend.

In het kader van de *call for proposals* voor het vrijwillig stoppen met kolen is één aanvraag ingediend door Onyx, die betrekking heeft op de Power Plant Rotterdam. Op dit moment wordt beoordeeld of deze aanvraag voldoet aan de voorwaarden die in de *call for proposals* zijn gesteld. Bij de Najaarsnota 2020 is er hiervoor 238,8 miljoen euro verplichtingenruimte opgenomen. De daadwerkelijke financiële gevolgen van de subsidie zullen duidelijk zijn na afronding van de beoordeling, maar zullen in elk geval niet hoger zijn dan het reeds toegekende verplichtingenbudget. De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat – Klimaat en energie verwacht uw Kamer hierover vóór de zomer te informeren. Het

²⁷ Kamerstuk 32813, nr. 496

²⁸ Kamerstuk 32813, nr. 609

kabinet kan hier nog niet op vooruitlopen, omdat de beoordeling van het voorstel nog loopt.

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

30

In hoeverre zorgt de verbreding van de SDE++ voor verminderde investeringszekerheid en minder hernieuwbare energieprojecten?

Antwoord

De verbreding van de SDE+ naar de SDE++ van 24 november 2020 tot 17 december 2020, waar naast hernieuwbare energieprojecten ook andere CO₂-reducerende technieken aan bod komen, biedt voor meer technieken en investeerders kans op subsidie. Daarbij wordt gestuurd op de meeste CO₂-reductie, voor de beschikbare subsidie. De Kamer is recent geïnformeerd over de aanvragen voor de SDE++²⁹. Op basis van deze aanvragen voor de SDE++ 2020 is te zien dat er voor diverse technieken subsidie is aangevraagd en dat een groot deel van het budget naar hernieuwbare energie is gegaan. Het is nog te vroeg om bredere uitspraken te doen over de algemene investeringszekerheid en vraag of hernieuwbare energieprojecten minder aan bod zouden komen. Dat vraagt om een meerjarig beeld, en niet enkel de resultaten van een eerste openstellingsronde.

31

Hoeveel financiële participatie is er tot nu toe bij hernieuwbaar op land? Bij welk aandeel projecten? Hoe groot is die participatie? Welke vorm neemt het aan?

Antwoord

Om de voortgang van participatie te volgen is opdracht gegeven tot de ontwikkeling van een Monitor Participatie Hernieuwbare energie op land³⁰, waarin onder meer de ontwikkeling van lokaal eigendom van zon- en windprojecten in kaart wordt gebracht. De nulmeting is op 30 oktober 2020 met uw Kamer gedeeld³¹.

Nulmeting - Wind

Bij de meeste windprojecten is sprake van een of meerdere financiële participatievormen of voordeel voor de omgeving. Bij ruim een kwart (26%) van alle windprojecten is sprake van eigendom van de lokale omgeving, met een toegerekend productieaandeel van 13,4% van de productie.

Nulmeting - Zon

Bij zonne-energie is financiële participatie nog minder ontwikkeld. Bij 75% van alle gerealiseerde zonneparken is sprake van enige vorm van financiële participatie van en/of voordeel voor de omgeving (50% van de totale productie van alle gerealiseerde zonneparken). Bij 17% van alle projecten is sprake van eigendom van de lokale omgeving. Omdat er vaak sprake is van gedeeld eigendom met een niet-lokaal gevestigde partij en deze parken relatief klein zijn,

²⁹ Kamerstuk 31239, nr. 332

³⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/30/monitor-participatie-hernieuwbare-energie-op-land>

³¹ Kamerstuk 32813, nr. 613

wordt een kleiner aandeel, namelijk 4% van de totale productie van alle gerealiseerde zonneparken toegerekend aan eigenaren van de lokale omgeving. De verwachting is dat dit zich de komende jaren verder zal ontwikkelen. De nulmeting reflecteert nog niet de inspanningen die sinds het Klimaatakkoord gedaan zijn op participatie. De eerste meting voor de monitor wordt op dit moment uitgevoerd en zal hier meer inzicht in geven.

32

In hoeverre is het de verwachting dat de ODE-tarieven moeten worden verhoogd door de noodzaak voor gelden voor de SDE++?

Antwoord

Volgens de meest recente kasuitgavenramingen is er op dit moment geen noodzaak om de ODE-tarieven verder te verhogen dan in het regeerakkoord is voorzien. Wel zal de begrotingsreserve duurzame energie in de jaren 2021-2030 geheel nodig zijn om de verwachte kasuitgaven voor de SDE+(+) te dekken (inclusief toekomstige openstellingsrondes). Door de inzet van de begrotingsreserve hoeven de ODE-tarieven niet te worden verhoogd.

33

Is het effect van de verbreding van de SDE+ naar de SDE++ in 2020 zoals deze is voorspeld?

Antwoord

Ja. De resultaten van de eerste openstelling laten zien dat er voor verschillende nieuwe technieken subsidiebeschikkingen zijn toegekend, waarmee de kosteneffectiviteit van de regeling is verbeterd. Zoals uw Kamer recent is geïnformeerd kan met de reeds beschikte subsidies in het kader van de SDE++ maximaal 3,2 Mton CO₂ worden gereduceerd. De komende weken zal ook het resterende budget worden beschikt.

34

In hoeverre zorgt de verbreding van de SDE++ voor meer onzekerheid binnen warmteprojecten die in aanmerking zouden kunnen komen voor de SDE++?

Antwoord

In de eerste openstellingsronde van de SDE++ is een deel van het budget toegekend aan technieken die een bijdrage leveren aan de warmtetransitie, zoals elektrische boilers, warmtepompen en biomassa. Tegelijkertijd zijn er ook andere, duurdere warmtetechnieken, zoals geothermie en aquathermie, die door de concurrentie met andere technieken in de beoordeling van RVO later aan bod komen. Deze concurrentie tussen technieken zat echter ook al in de SDE+ en op basis van deze ronde kan niet geconcludeerd worden dat de onzekerheid is toegenomen.

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat – Energie en Klimaat houdt goed in de gaten of warmte voldoende aan bod komt in de SDE++, mede gezien de afspraken die gemaakt zijn in het Klimaatakkoord rond de ontwikkeling van duurzame warmte voor 40 PJ in 2030.

35

In hoeverre draagt de minister zorg voor het weer beschikbaar stellen van reeds toegekende SDE++ subsidies van niet gerealiseerde projecten voor nieuwe beschikkingen?

Antwoord

Gereserveerde middelen voor de SDE+(+) die niet worden vergeven aan een project worden in de begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie gestort. De begrotingsreserve duurzame energie is in het leven geroepen om geld dat beschikbare middelen voor de SDE+(+) beschikbaar te houden voor de energietransitie. Dit geld wordt later weer ingezet worden voor vertraagde of vervangende projecten.

36

Hoe verhoudt de nadeelcompensatie voor kolencentrales vanuit de ODE zich met het mogelijk niet voldoende beschikbaar hebben van SDE++ geld voor nieuwe duurzame energieprojecten?

Antwoord

Volgens de meest recente uitgavenramingen (stand februari 2021) is er voldoende budget beschikbaar om de SDE++ open te stellen met het oog op de doelstellingen voor 2030. In deze ramingen is rekening gehouden met de nadeelcompensatie voor kolencentrales. Wel zal de begrotingsreserve in de jaren 2021-2030 geheel nodig zijn om de verwachte kasuitgaven voor de SDE+(+) te dekken.

37

Hoeveel heeft het kabinet uitgegeven aan waterstof? Hoe kan dit versneld worden? Wat zijn de ingeschatte kosten voor het aanleggen van de waterstof backbone? Welke uitgaven voorziet de regering de komende jaren op waterstofgebied?

Antwoord

Via verschillende regelingen worden middelen ter beschikking gesteld voor onderzoek naar en ontwikkeling van waterstoftechnologie. Hiermee worden zowel bedrijven als kennisinstellingen gestimuleerd die projecten uitvoeren voor de productie, transport, opslag en toepassing van waterstof. Dit gebeurt bijvoorbeeld via het Topsector Energieprojecten instrumentarium waar onder andere de MOOI, DEI+ en de verschillende tenders van de Topsector Energie onderdeel van uitmaken. Binnen dit instrumentarium is in het budgetjaar 2020 ruim 15 miljoen euro uitgegeven aan energie-innovatie projecten die primair gericht zijn op waterstof. Daarnaast zijn er ook nog andere generieke instrumenten waar waterstoftechnologie gebruik van kan maken. Voorbeelden hiervan zijn de regelingen EIA, WBSO, MIA/Vamil, het NWO-instrumentarium en DKTI-transport. Een deel van deze regelingen zijn belegd bij het ministerie van OCW en het ministerie van IenW. Daarnaast ondersteunt het ministerie van EZK via de drie Topsectoren Chemie, Energie en HTSM, het platform Elektrochemische Conversie

& Materialen (ECCM), waar ook de technische universiteiten en bedrijven bij zijn aangesloten.

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

Uit de eerste ronde van het Nationaal Groeifonds is een projectvoorstel gehonoreerd voor intensivering van innovatie en ontwikkeling van 73 miljoen euro tot en met 2023 en additioneel 265 miljoen euro na 2023, indien aan de juiste voorwaarden wordt voldaan, zoals voldoende geboekte voortgang op de concreet gemaakte innovatiedoelen. Deze intensivering zal een stevige impuls geven aan het innovatieklimaat rond waterstof en aan kostendaling van de elektrolysetechnologie.

In het Klimaatakkoord en in de kabinetsvisie waterstof³² zijn indicatieve doelen vastgesteld van 500 MW opgesteld vermogen in 2025 en 3-4 GW opgesteld vermogen in 2030. Er is een gerichte opschaling voorzien richting de 2025-doelen. Daarvoor wordt een opschalingsregeling opgesteld, waarover uw Kamer na de zomer nader wordt geïnformeerd. Voor deze opschalingsregeling is op de huidige begroting voor de komende jaren 250 miljoen euro gereserveerd. Voor de opschaling naar 500 MW in 2025 zal moeten worden uitgegaan van een cumulatief subsidiebedrag van circa 2 miljard euro. Het is aan een nieuw kabinet om te besluiten over inzet van extra begrotingsmiddelen. Ook kunnen projecten gebruik maken van Europese middelen (Innovatiefonds en Just Transition Fund). Via pilots met gecombineerde tenders Wind op zee met elektrolyse zal groene waterstof een extra impuls kunnen krijgen. Projecten met blauwe waterstof kunnen voor CO₂-afvang (CCS) ondersteuning aanvragen in de SDE++-regeling.

De kosten van de opschaling van elektrolyse naar drie tot vier GW in 2030 zijn nog erg onzeker en hangen met name af van de kostenreductie van de technologie en de ontwikkelingen in de prijs van duurzame elektriciteit en CO₂. Ter indicatie: als de meerkosten van groene waterstof ten opzichte van grijze waterstof met CO₂-heffing geleidelijk tot circa nul in 2030 zouden worden teruggebracht, zou het gaan om een cumulatief subsidiebedrag in de orde van 5 miljard euro.

Momenteel loopt een onderzoek naar de ontwikkeling van een transportnet voor waterstof en de vraag of het bestaande gasnet hiervoor kan worden ingezet. Onderdeel van dit onderzoek is ook een inschatting van de investeringskosten. Dit onderzoek zal voor het zomerreces met uw Kamer worden gedeeld.

38

Hoeveel instemmingsbesluiten zijn er verleend voor de uitbreiding c.q. wijziging van winningsplannen voor het winnen van aardgas onder de Waddenzee? Om hoeveel m³ aardgas ging dat?

39

Hoeveel instemmingsbesluiten zijn er verleend voor de uitbreiding c.q. wijziging van winningsplannen voor het winnen van aardgas onder de Waddenzee? Om hoeveel m³ aardgas ging dat?

³² Kamerstuk 32813, nr. 485

Antwoord vraag 38 en 39

In 2020 zijn geen instemmingsbesluiten genomen met betrekking tot de winning van aardgas onder de Waddenzee.

40

Hoeveel extra bodemdaling zal door het winnen van aardgas onder de Waddenzee optreden? Hoeveel extra uitstoot van CO₂ zal de verbranding van dit aardgas opleveren?

Antwoord

De bodemdaling door de gaswinning onder de Waddenzee wordt op natuurlijke wijze gecompenseerd door aanvoer van zand en slib uit de Noordzeekustzone, zolang de productie blijft binnen de natuurgrens van de komberging waarin de winning plaats heeft. In geval van een (dreigende) overschrijding van deze grens, aangeduid als het meegroeivermogen, kan ik de winning op basis van het 'hand aan de kraan'-principe beperken of stop zetten³³.

De verbranding van aardgas gewonnen in Nederland leidt niet tot extra uitstoot in vergelijking met verbranding van aardgas dat wordt geïmporteerd uit het buitenland. Wel is bij geïmporteerd gas de CO₂-uitstoot 20-30% hoger dan bij gaswinning in Nederland, omdat er transport over grotere afstanden plaatsvindt en minder milieuvriendelijke technieken worden toegepast. Het kabinet geeft daarom de voorkeur aan gaswinning uit Nederlandse kleine velden, zodat er minder aardgas hoeft te worden geïmporteerd uit het buitenland³⁴.

41

Hoeveel keer is de Nederlandse regering om opheldering gevraagd door UNESCO over de bescherming van het Werelderfgoed Waddenzee?

Antwoord

Nederland deelt de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee samen met Duitsland en Denemarken. Sinds 2008 zijn de drie landen twaalf keer gevraagd om te reageren op zorgen die bij UNESCO onder de aandacht zijn gebracht. Vijf daarvan waren gericht aan Nederland. In 2020 is Nederland één keer gevraagd om te reageren op een zorg die bij UNESCO onder de aandacht is gebracht door derden.

42

Wanneer start het onderzoek naar de cumulatieve effecten van alle ingrepen die vergund zijn onder en rond het Werelderfgoed Waddenzee? Wie gaat zo'n onderzoek uitvoeren? Wanneer is het klaar?

Antwoord

In de Agenda voor het Waddengebied 2050³⁵ is afgesproken om aanvullende kennis te ontwikkelen over cumulatie van effecten van alle menselijke activiteiten op de waddennatuur en te verkennen hoe bij medegebruik een goede afweging

³³ zie ook Kamerstuk 29 684, nr. 213

³⁴ zie ook Kamerstuk 32813 en 31239, nr. 486

³⁵ Kamerstuk 29684, nr. 210

gemaakt kan worden in relatie tot andere activiteiten. Dit zal worden opgepakt binnen het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026. Betrokken partijen werken momenteel aan een voorstel. De minister van IenW zal uw Kamer over de voortgang hiervan op de hoogte houden.

43

Hoeveel vergunningsaanvragen voor activiteiten in, onder of rond de Waddenzee wil de regering nog dit jaar verlenen? Voor welke activiteiten?

44

Hoeveel vergunningsaanvragen voor activiteiten in, onder of rond de Waddenzee zullen verleend worden door andere bestuurslagen? Welk ministerie heeft het overzicht?

Antwoord vraag 43 en 44

Naar aanleiding van het rapport 'Waddengebied: natuurbescherming, natuurbeheer en ruimtelijke inrichting' van de Algemene Rekenkamer (2014)³⁶ is het initiatief genomen om te komen tot een online vergunningenregister. Er is een proefregister ontwikkeld, deze is echter niet actueel en niet volledig³⁷. In opdracht van de gezamenlijke bevoegde gezagen, tevens ook de vergunningverleners, in het Waddengebied wordt momenteel onderzocht hoe de ontwikkeling van het online vergunningenregister verder kan worden vormgegeven. Dit ook met het oog op de toekomstige Omgevingswet. De uitkomst van dit onderzoek wordt komend najaar verwacht. De minister van LNV zal uw Kamer over de voortgang hiervan op de hoogte houden.

45

Wat betekent de onderuitputting bij de ISDE in 2020 voor de ambities van het programma?

Antwoord

De onderuitputting in 2020 heeft geen effect op de ambities die we met de ISDE willen bereiken, zoals onder meer beschreven in het Klimaatakkoord. De ISDE middelen die in enig jaar resteren worden in de reserve Duurzame energie gestort en blijven daarmee beschikbaar om in te zetten in latere jaren.

46

Welke stappen zet de minister om in de toekomst te voorkomen dat de SDE-uitgaven significant lager uitvallen dan begroot (verschil in 2020: € 1.242 miljoen), terwijl tegelijkertijd de inkomsten uit de opslag duurzame energie- en klimaattransitie (ODE) juist hoger zijn dan geraamd (€ 131,3 miljoen in 2020)?

Antwoord

De kasuitgavenramingen voor de SDE+(+) zijn gebaseerd op de laatste inschattingen van het PBL ten aanzien van de energie- en ETS-prijs zoals deze zijn

³⁶ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2013/11/28/waddengebied-natuurbescherming-natuurbeheer-en-ruimtelijke-inrichting>

³⁷ Zie <https://www.waddenzee.nl/overheid/vergunningen>

opgenomen in de laatste Klimaat en Energieverkenning. De kasuitgaven kunnen soms lager uitvallen dan geraamd door meer uitval of vertraging van projecten, onderproductie of hogere energie- en ETS-prijzen dan verwacht. Gereserveerde middelen voor de SDE+(+) die niet worden vergeven aan een project worden in de begrotingsreserve duurzame energie gestort, om de beschikbare middelen ook daadwerkelijk beschikbaar te houden voor de energietransitie.

De inkomsten uit de opslag duurzame energie- en klimaattransitie (ODE) waren in 2020 hoger dan geraamd. In 2020 is er voor het eerst een lastenverdeling van 1/3 huishoudens en 2/3 bedrijven toegepast bij de ODE. Voorheen was de verdeling 1/2 huishoudens en 1/2 bedrijven. Om deze nieuwe lastenverdeling te realiseren is de heffingskorting in de energiebelasting (op elektriciteit) opgehoogd. Bij de taakstellende (netto) ODE opbrengst van 2.411 miljoen euro is rekening gehouden met deze terugsluis via het "ODE" deel van de heffingskorting. Dit houdt in dat de bruto geraamde opbrengst 2.851 miljoen euro is, waarvan 440 miljoen euro wordt teruggesluisd via de belastingvermindering. Per saldo is dit een geraamde opbrengst van 2.411 miljoen euro. De heffingskorting is echter volledig ten laste van de energiebelasting (op elektriciteit) en niet gedeeltelijk ten laste van de ODE gebracht. Hierdoor vallen de ODE ontvangsten op papier initieel hoger uit dan taakstellend wordt beoogd en valt de opbrengst van de energiebelasting over 2020 lager uit. Hierdoor vallen de ODE ontvangsten hoger uit en valt de opbrengst van de energiebelasting over 2020 lager uit.

47

Wat is het effect van de ODE op het midden- en kleinbedrijf? Hoe zwaar weegt het op het grootbedrijf? Hoe hebben deze kosten en de verhouding tussen mkb en grootbedrijf zich ontwikkelt?

Antwoord

Het mkb wordt door de RVO gedefinieerd aan de hand van het aantal werknemers (0-250), de jaaromzet (hoogstens €50 miljoen) of het jaarlijkse balanstotaal (kleiner of gelijk aan €43 miljoen). Het effect van de Opslag Duurzame Energie- en Klimaattransitie (ODE) kan hier niet een-op-een aan worden gerelateerd, omdat de ODE-bijdrage afhankelijk is van het specifieke energieverbruik van een bedrijf, wat onder andere afhankelijk is van de sector en de maatregelen die het bedrijf heeft genomen op het gebied van energiebesparing en verduurzaming. Een deel van het mkb lijkt qua energieverbruik op huishoudens, en valt in de lagere schijven. Een ander deel is juist grootverbruiker en valt daardoor in de hoogste schijven. Daarnaast valt circa 95% van de bedrijven in de industrie binnen het mkb. Veel grootverbruikers betreffen dus mkb. Hierdoor is het niet mogelijk om in generieke zin te spreken over het effect van de ODE op het mkb. Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de ODE-tarieven voor aardgas en elektriciteit per schijf sinds de introductie van de ODE. Hieruit is af te lezen dat de ODE-tarieven voor alle schijven jaarlijks zijn toegenomen en in 2021 met ongeveer 10%. Alleen het elektriciteitstarief in de 4^e schijf vervalt in 2021 vanwege afronding.

Conform de afspraken uit het Klimaatakkoord, waarmee onder andere de lastenverdeling tussen huishoudens en bedrijven aangepast is zodat huishoudens voortaan een derde van de ODE-bijdragen in plaats van de helft. Om het kleine

mkb in deze aanpassing te ontzien zijn vooral de grootverbruikerstarieven van de ODE op aardgas en elektriciteit omhoog gegaan in 2020. Ten opzichte van 2019 was er sprake van een forse stijging van de ODE-tarieven op aardgas, deze stijging was groter dan de stijging op de ODE-tarieven van elektriciteit. Met deze aanpassingen zal de ODE-bijdrage van de industrie oplopen naar circa 550 miljoen euro in 2030, zodat de sector in 2030 betaalt voor het beroep dat de sector in 2030 ongeveer op de SDE++-middelen voor CO₂-reducerende maatregelen kan leggen.

In de Evaluatie Energiebelasting, die recent door de staatsecretaris van Financiën aan uw Kamer is aangeboden³⁸, zijn voor een aantal bedrijfssectoren de gemiddelde lasten met betrekking tot de Energiebelasting (EB) en de ODE gepresenteerd ten opzichte van de totale energiekosten en de bedrijfskosten. Deze analyse van de bedrijfsprofielen laat zien dat de lasten enigszins zijn toegenomen tussen 2018-2020, met vooral een sterkere toename in sectoren met een relatief hoog energieverbruik door de afspraken uit het Klimaatakkoord. De spreiding van de EB en OD-lasten tussen gemiddelde vestigingen in de onderzochte sectoren relatief beperkt is. Hiermee kunnen echter geen conclusies worden getrokken over sectoren die niet zijn meegenomen. Ook zegt dit niets over de spreiding binnen sectoren. Een nadere analyse van de impact van de EB en ODE op verschillende sectoren is te vinden in het rapport.³⁹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aardgas in cent per m³									
1e schijf	0,23	0,46	0,74	1,13	1,59	2,85	5,24	7,75	8,51
2e schijf	0,09	0,17	0,28	0,42	0,74	1,06	1,61	2,14	2,35
3e schijf	0,03	0,05	0,08	0,13	0,27	0,39	0,59	2,12	2,32
4e schijf	0,02	0,04	0,06	0,09	0,13	0,21	0,31	2,12	2,32
Verlaagd tarief aardgas glas-tuinbouw in cent per m³									
1e schijf	0,04	0,07	0,12	0,18	0,26	0,46	0,84	1,24	1,37
2e schijf	0,04	0,09	0,14	0,21	0,25	0,40	0,61	0,81	0,89
3e schijf	0,03	0,05	0,08	0,13	0,27	0,39	0,59	2,12	2,32
4e schijf	0,02	0,04	0,06	0,09	0,13	0,21	0,31	2,12	2,32
Elektriciteit in cent per kWh									
1e schijf	0,11	0,23	0,36	0,56	0,74	1,32	1,89	2,73	3,00
2e schijf	0,14	0,27	0,46	0,70	1,23	1,80	2,78	3,75	4,11
3e schijf	0,04	0,07	0,12	0,19	0,33	0,48	0,74	2,05	2,25

³⁸ Kamerstuk 31239, nr. 330

³⁹ Bijlage bij Kamerstuk 31239, nr. 330

4e schijf	0,0017	0,0034	0,0055	0,0084	0,0131	0,0194	0,03	0,04	0,04
-----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	------	------	------

48

Kan nader gespecificeerd worden wanneer het wetsvoorstel dat de publieke aansturing van de versterkingsoperatie wettelijk zal vastleggen naar de Kamer gestuurd wordt?

Antwoord

Dit wetsvoorstel is op 10 maart jl. door uw Kamer aangenomen en ligt momenteel ter behandeling voor bij de Eerste Kamer. Plenaire behandeling aldaar is vooralsnog voorzien op 6 juli 2021⁴⁰.

49

Wat is de doorlooptijd van de overige 30% van de schademeldingen die niet binnen de geldende termijn van zes maanden worden afgehandeld?

50

Waarom lukt het niet om de resterende 30% van schademeldingen binnen de geldende termijn van 6 maanden af te handelen?

Antwoord vraag 49 en 50

Het IMG streeft er naar reguliere meldingen van fysieke schade binnen een half jaar af te handelen. In de jaarrapportage van het IMG⁴¹ valt te lezen dat in 2020 64,5% van de schademeldingen binnen een half jaar een beslissing kreeg. Het IMG geeft aan voor een nieuwe melding nu gemiddeld 168 dagen nodig te hebben om deze af te handelen.

Voor die meldingen van fysieke schade die niet binnen deze termijn behandeld werden, geldt dat dit meldingen betreffen die complexer van aard zijn. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van speciale gebouwen, zoals monumenten, bedrijfspanden en agrarische gebouwen. Deze meldingen vragen maatwerk. De doorlooptijd voor de zogenaamde specials is hiermee mogelijk langer dan bij de reguliere schademeldingen voor woonhuizen zonder bijzondere omstandigheden. Op dit moment zijn er 8.783 specials afgehandeld en 5.244 specials die nog in behandeling zijn. De afhandelingsduur voor speciale dossiers is moeilijk te voorspellen, onder andere vanwege de specifieke expertise die ingezet wordt om deze af te handelen en de complexiteit van deze dossiers. Het IMG heeft over de volle breedte een belangrijke versnelling aangebracht in de schadeafhandeling, zowel bij de reguliere dossiers als bij de speciale dossiers.

51

Wanneer kunnen de resultaten van het onderzoek ten behoeve van de versnelde definitieve sluiting van het Groningerveld worden verwacht?

⁴⁰ https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35603_versterking_gebouwen_in_de

⁴¹ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/meer-schadevergoeding-minder-uitvoeringskosten-in-2020>

Antwoord

Voor het eind van deze maand leg ik het ontwerpbesluit voor de gaswinning voor het gasjaar 2021-2022 ter inzage en zal ik uw Kamer informeren. Daarbij ga ik ook in op de meest actuele stand van zaken rond de definitieve sluiting van het Groningenveld op basis van de adviezen van GTS.

52

Is de verwachting dat in 2021 de betaling van nadeelcompensatie voor de negen grootverbruikers van laagcalorisch wel gaat plaats vinden? Zo nee, wanneer dan wel?

Antwoord

Nadat is voldaan aan het verbod kunnen de negen afnemers een schadeverzoek indienen bij RVO. De planning voor één afnemer gaat uit van een omschakeling in augustus 2021 conform de wensen van de afnemer in de melding aan GTS. Afhankelijk van hoe snel de aanvraag wordt ingediend en afgehandeld vindt het budgettaire beslag van de aanvraag in 2021 plaats. Aangezien de overige acht afnemers pas in of na 2022 aan het verbod voldoen zal het budgettaire beslag grotendeels ook in of na 2022 gelden.

53

In hoeverre ligt alles op schema om de gaswinning in Groningen in 2022 daadwerkelijk af te bouwen naar nul in een gemiddeld jaar?

Antwoord

De belangrijkste maatregelen om medio 2022 de gaswinning af te bouwen naar nul in een gemiddeld jaar zijn de afbouw van de vraag naar laagcalorisch gas en de ingebruikname van de nieuwe stikstofinstallatie in Zuidbroek. Beide maatregelen liggen op schema. Enkele productielocaties worden na 2022 nog enkele jaren operationeel gehouden, de zogenaamde minimumflow, zodat de productielocaties meteen kunnen worden ingezet in uitzonderlijke situaties zoals extreme kou of uitval van installaties. Daarnaast onderzocht GTS aanvullende mogelijkheden om de gaswinning nog eerder te beëindigen. Concreet betreft het de mogelijkheid om de gasberging in Grijpskerk om te zetten van een hoogcalorische naar een laagcalorische gasberging. Ik verwacht nog deze maand de resultaten van nadere onderzoeken ten aanzien van de definitieve sluiting met u te delen (zie ook het antwoord op vraag 51).

54

Kan de stand van zaken aangegeven worden van het verbod op het gebruik van laagcalorisch gas? Welke knelpunten zijn daar eventueel nog? In hoeverre ligt alles op schema?

Antwoord

Het verbod voor de negen grootste afnemers gaat in op 1 oktober 2022. Om aan het verbod te kunnen voldoen hebben de bedrijven met GTS een overeenkomst gesloten om te worden omgeschakeld van het laag- naar het hoogcalorisch gasnet. Daarbij is er sprake van vertraging in de ombouw bij vier van de negen bedrijven. Ik heb uw Kamer daarover geïnformeerd bij de meest recente raming

van GTS voor het benodigde winningsvolume uit het Groningenveld in februari⁴². GTS geeft hierbij aan dat vertraging in de ombouw vooralsnog geen effect heeft voor het moment dat het Groningenveld definitief kan worden gesloten. De ombouw blijft echter van belang voor de robuustheid van het gassysteem nadat het Groningenveld is gesloten.

55

Het instrument "verduurzamingsopgave uit de aardgasbaten" heeft een 100% eindejaarsmarge, hoeveel is of wordt er meegenomen van 2020 naar 2021?

Antwoord

In 2020 is er 2,5 miljoen euro niet gebruikt voor de waardevermeerderingsregeling. Bij 1^e suppletoire begroting 2021 is dit bedrag toegevoegd aan het budget voor de waardevermeerderingsregeling in 2021.

56

Wat is de reden dat van de 54.664 aanvragen die zijn afgehandeld in het kader van de waardedalingen er maar zo'n 35.400 zijn toegekend?

Antwoord

IMG heeft op de website uitgelegd welke redenen er kunnen waardoor bewoners niet voor een vergoeding in aanmerking komen⁴³. Zo hebben bewoners die hun woning hebben gekocht tussen 16 augustus 2012 en 1 januari 2019 mogelijk geen recht op een vergoeding voor waardedaling. De reden daarvoor is dat de waardedaling van de woning voor de aankoop al verrekend is in de prijs die voor de nieuwe woning is betaald. Ook bewoners die eerder vergoeding voor schade door waardedaling van de NAM hebben gekregen of die vallen binnen de Sloop/nieuwbouw regeling van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) hebben geen recht op een vergoeding voor schade door waardedaling.

⁴² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/11/kamerbrief-over-raming-gaswinning-groningen-20212022-en-verder>

⁴³ Waardedaling (schadedoormijnbouw.nl)

Verantwoordingsonderzoek

1

Herinnert de minister zich dat NCG en IMG in een convenant hebben afgesproken dat samenwerking van deze organisaties erop gericht moet zijn om bewoners zoveel mogelijk te ontzorgen? Herinnert de minister zich dat in een evaluatie van het convenant staat dat in het najaar van 2020 een gezamenlijk loket zou worden vormgegeven, "bijvoorbeeld een gezamenlijke webpagina die doorverwijst naar de websites van beide organisaties en/of een overkoepelend telefoonnummer of routing van gesprekken naar de juiste organisatie", terwijl begin 2021 daarvan echter nog geen sprake is? Hoe komt het dat dit gezamenlijke loket vertraagd is? Wanneer is dit gezamenlijke loket er?

Antwoord

De NCG en het IMG werken reeds samen op basis van een samenwerkingsconvenant dat zij in 2019 hebben afgesloten. Als een eigenaar dit wenst en dit mogelijk is, worden de schade-afhandeling en de versterking reeds in samenhang behandeld. Door het combinatieteam van de NCG en het IMG zijn inmiddels enkele tientallen bewoners benaderd voor een gezamenlijke behandeling van hun dossier. Sinds 3 januari jl. kan ook in het keuzemenu achter de telefoonnummers van NCG en IMG gekozen worden voor versterking of voor schade. Op deze manier komt de Groninger altijd bij de juiste organisatie terecht. Bovendien worden de teksten op de websites van onze organisaties nog beter op elkaar afgestemd. Dit heeft als doel de bewoners zo veel mogelijk te ontzorgen. Aanvullend hierop is in het wetsvoorstel Versterken een verplichting opgenomen voor IMG en NCG om nauw samen te werken en de uitvoering van hun operaties op elkaar af te stemmen. De AMvB waarin nadere regels worden gesteld over deze samenwerking, wordt momenteel uitgewerkt in overleg met IMG en NCG en met input van maatschappelijke organisaties. Deze AMvB wordt aan beide Kamers der Staten-Generaal voorgehangen. Naar verwachting gebeurt dit in de tweede helft van 2021. Ten slotte evalueren het IMG en de NCG momenteel de samenwerking. Deze evaluatie wordt naar verwachting in juni a.s. afgerond. De werkwijze en ervaringen met het 1-loket worden meegenomen in de evaluatie. De evaluatie wordt betrokken in het opstellen van de AMvB.

2

Welk effect heeft de conclusie van de Algemene Rekenkamer voor de SDE-tarieven op de energierekening?

Antwoord

Ik ga er vanuit dat er bij deze vraag wordt verwezen naar de constatering van de Algemene Rekenkamer dat er onder druk plannen zijn uitgewerkt die moesten voorkomen dat Nederland niet aan verplichte klimaat- en energiedoelstellingen voor 2020 zou voldoen, en dat deze plannen door die druk risico's kennen voor de uiteindelijke effectiviteit en doelmatigheid. Het effect van deze risico's op de opslag duurzame energie en klimaattransitie (ODE) is niet eenduidig vast te stellen. De Algemene Rekenkamer spreekt in haar rapport van een risico voor de doelmatigheid en geeft dus niet aan dat de maatregelen ondoelmatig zijn. De inzet van het kabinet is altijd geweest om maatregelen te kiezen die snel

uitvoerbaar zijn en ook zo veel als mogelijk kosteneffectief zijn, op draagvlak kunnen rekenen en handelingsperspectief bieden aan burgers en bedrijven om zelf mee te doen aan de transitie. De vroegtijdige voorbereiding van maatregelen heb ik opgepakt met de Studiegroep Invulling Klimaatopgave Green Deal, die met uitgewerkte maatregelen een 'gereedchapskist' beschikbaar heeft gemaakt voor de kabinetsformatie.

3

Kan worden ingegaan op de constatering van de Rekenkamer over de effectiviteit van de Investeringsaftrekregeling (KIA)?

Antwoord

Zoals opgenomen in de brief van 7 december 2018 van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat⁴⁴ is het volgende te zeggen over de effectiviteit van de KIA. De evaluatie stelt dat door het gebrek aan data over investeringen geen conclusie te trekken valt over de effectiviteit van de KIA met betrekking tot de vraag of er additionele investeringen worden gedaan als gevolg van de KIA en of daarmee het doel wordt bereikt om relatief kleinschalige investeringen te ondersteunen. Daarentegen wordt door het onderzoeksbureau in de evaluatie wel gevonden dat KIA gebruikende zzp'ers substantieel vaker door naar ondernemers met personeel groeien. Met betrekking tot de beschikbare gegevens over de hoogte van investeringen van gebruikers van de KIA moet de afweging worden gemaakt tussen administratieve lasten voor gebruikers van de regeling en de beleidsinformatie die daarmee beschikbaar komt.

4

Waarom volgt de regering het advies van de Algemene Rekenkamer niet op om op korte termijn over de mogelijke aanpassing van de TO2-regeling te besluiten? Wat is het doel van het huidige overleg hierover met de TO2-instellingen?

Antwoord

Ik neem het advies van de Algemene Rekenkamer ter harte en zal een oplossing formuleren die zowel voor de korte als voor de lange termijn bestendig is. Hierover is EZK in overleg met het ministerie van Financiën en de Auditdienst Rijk in verband met de navolgbaarheid. Het doel is de TO2-instellingen mee te nemen in een robuuste en uitvoerbare oplossingsrichting.

5

Hoe wordt gevolg gegeven aan de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat een bedrag van € 312 miljoen TOGS als 'onzeker' is aangemerkt?

Antwoord

De doelstelling van de TOGS was om snel iets voor de getroffen ondernemers te betekenen en hen vanuit de overheid een hart onder de riem te steken. Dit is gelukt. Ruim 216.000 ondernemers zijn geholpen door de ergste nood te ledigen in het begin van de crisis. Gezien deze context en het verwachte grote aantal aanvragen en de relatief geringe omvang van het te subsidiëren bedrag, was het

⁴⁴ Kamerstuk 31311, nr. 211,

onmogelijk om alle aanvragen vooraf of achteraf te controleren. Het kabinet heeft met de TOGS bewust het risico geaccepteerd dat ondernemers de TOGS ontvingen waarvan achteraf bleek dat ze minder omzetverlies en vaste lasten hadden dan vooraf ingeschat. Het kabinet had bij de opzet van de regeling er al rekening mee gehouden dat een deel van de uitgekeerde subsidiebedragen achteraf als onzeker zouden kunnen worden aangemerkt. Ook vanuit deze optiek wordt aan de conclusie van de Algemene Rekenkamer geen gevolg gegeven.

EZK heeft de resultaten van de door RVO uitgevoerde steekproefcontrole op 19 maart jl.⁴⁵ naar de Tweede Kamer gestuurd. Indien uit de controle bleek dat de ondernemer ten tijde van de aanvraag evident niet voldeed aan één of meer voorwaarden van de TOGS, werd het toegekende bedrag altijd teruggevorderd. De steekproef is inmiddels afgerond en op grond daarvan zullen geen terugvorderingen meer plaatsvinden. Het kabinet blijft uiteraard alert op signalen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit geldt uiteraard ook bij de uitvoering van de TVL.

6

Hoeveel klachten met betrekking tot de COL zijn er ingediend bij de ROM's, in het licht van de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat ondernemers die een COL-aanvraag deden een andere rechtspositie hadden dan ondernemers die bij een andere uitvoeringsorganisatie een aanvraag deden voor coronasteun?

Antwoord

Alle ROM's hebben een formele klachtenregeling. In het kader van de uitvoering van de COL hebben de gezamenlijke ROM's circa 10-15 klachten ontvangen op een totaal van meer dan 2.500 COL-aanvragen. Deze klachten hadden in de ruime meerderheid van de gevallen betrekking op de (inhoudelijke onderbouwing van de) afwijzing van de COL-aanvraag van de indiener. De ROM's hebben bij de COL als gezamenlijk beleid dat bij voldoende aanvullende inhoudelijke onderbouwing bedrijven, ook los van het indienen van een klacht, kunnen vragen om een herbeoordeling van de COL. In ongeveer de helft van de klachten heeft dit dan ook geleid tot een proces van herbeoordeling van de COL-aanvraag. In enkele gevallen heeft dit geleid tot alsnog honorering van de COL-aanvraag. In de andere helft van de klachten is deze afgewezen omdat de COL-aanvraag aantoonbaar inhoudelijk en procesmatig op de juiste gronden was afgehandeld.

7

Kan worden ingegaan op het advies van de Algemene Rekenkamer om de KIA af te schaffen, in het bijzonder op de effectiviteit van de KIA?

Antwoord

Mede gezien de demissionaire status van het huidige kabinet, is besluitvorming over de KIA aan een volgend kabinet. In het antwoord op vraag 3 wordt ingegaan op de effectiviteit van de KIA.

⁴⁵ Kamerstuk 35420, nr. 242

8

Kan worden ingegaan op de bevindingen van de Rekenkamer waarin wordt gesteld dat de KIA niet voldoet aan de vereisten om als fiscale regeling te worden opgezet?

Antwoord

In 2020 is door het ministerie van Financiën een evaluatiedoorlichting van fiscale regelingen gedaan⁴⁶. Uit die evaluatiedoorlichting blijkt dat bij een flink aantal fiscale regelingen niet onderbouwd is, om welke reden voor een fiscale regeling is gekozen. Ook wordt de aanbeveling gedaan om daar meer aandacht aan te geven in komende evaluaties. In de komende evaluatie van de regelingen waartoe de KIA behoort, zal voor dit aspect en het toetsingskader fiscale regelingen in algemene zin extra aandacht zijn.

9

Kan een reflectie worden gegeven op de criteria van het toetsingskader fiscale regelingen waarop de Rekenkamer de KIA heeft getoetst?

Antwoord

Zoals vermeld in het antwoord op vraag 8, is dit onderdeel van de komende evaluatie van de regelingen die gericht zijn op het stimuleren van ondernemerschap welke gepland staat voor 2022.

10

Welke additionele maatregelen ziet de regering om op korte en middellange termijn een versnelling te realiseren en daarmee te voorkomen dat er wederom onder tijdsdruk dure en ineffectieve maatregelen genomen moeten worden, gezien de conclusie van de Algemene Rekenkamer die concludeert dat de genomen klimaatmaatregelen mogelijk te duur zijn omdat ze voortkomen uit druk om resultaat te behalen op de korte termijn? Zijn er maatregelen uit het klimaatakkoord die versneld uitgevoerd kunnen worden? Zijn er andere maatregelen die nog genomen kunnen worden op de korte termijn?

Antwoord

In juni 2020 heb ik de opdracht gegeven aan een onafhankelijke studiegroep om maatregelen uit te werken die overwogen kunnen worden voor de invulling van toekomstig klimaatbeleid. Deze Studiegroep Invulling Klimaatopgave Green Deal heeft in haar rapport Bestemming Parijs – Klimaatkeuzes 2030, 2050⁴⁷ maatregelen uitgewerkt en illustratieve maatregelenpakketten gevormd, die genomen kunnen worden om een bijdrage te leveren aan het reductiedoel in 2030. Het is aan het volgend kabinet om hier desgewenst nadere besluitvorming over voor te bereiden.

11

Is de regering bereid om op het midden van bandbreedtes te gaan sturen, gezien de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat er door opeenvolgende

⁴⁶ Kamerstuk 35300, nr. 79

⁴⁷ Kamerstuk 32813, nr. 664

bewindspersonen is vastgehouden aan de meest optimistische scenario's en dat daardoor de gestelde doelen niet gerealiseerd zijn?

Antwoord

De Algemene Rekenkamer geeft aan dat onzekerheden en tegenvallers nadrukkelijk dienen te worden meegewogen bij het vaststellen van klimaat- en energiebeleid. Dat betekent onder andere dat bij de keuze voor klimaatmaatregelen, rekening dient te worden gehouden met de onzekerheidsbandbreedte rondom ramingen. Om de kans op succes te vergroten is het van belang om hier bij de invulling van de aanvullende beleidsopgave, voortvloeiend uit de Europese aanscherping naar 55% emissiereductie in 2030, dan ook rekening mee te houden.

12

Op welke termijn zal de afspraak met Denemarken over het inzetten van geld voor een nieuw waterstofproject verder worden uitgewerkt, zodat duidelijk wordt op welke manier Denemarken zal aantonen de extra hernieuwbare energie te hebben geproduceerd, bijvoorbeeld via navolgbare certificeringsprocedures?

Antwoord

In de overeenkomst is afgesproken dat, in het kader van de bredere energiesamenwerking, Denemarken de middelen van statistische overdracht besteedt aan een waterstofproject. De verantwoordelijkheid en het mandaat voor dit project liggen primair bij Denemarken. Dat neemt niet weg dat de uitwerking hiervan in goed overleg plaatsvindt. Deze overleggen zijn momenteel gaande. Overigens is waterstof een energiedrager en geen energiebron. Dit betekent dat er met het Deense waterstofproject geen extra hernieuwbare energie zal worden geproduceerd. Maar het project levert wel een bijdrage aan de energietransitie in Noordwest Europa.

13

Op welke wijze zal invulling worden gegeven aan de aanbeveling van de Rekenkamer om de effecten die verschillende maatregelen hebben op de uitwerking van andere maatregelen en andere (sub)doelen, niet alleen op de korte, maar ook langere termijn, en in samenhang met het Europees klimaat- en energiebeleid te onderbouwen?

Antwoord

In het Nederlandse klimaatbeleid staat een kosteneffectieve aanpak om CO₂ terug te dringen centraal. Daarom sturen we op de CO₂-reductie waarbij aanverwante doelen zoals hernieuwbare energie en energiebesparing daaraan bijdragen. Dit is ook de inzet van Nederland in het kader van het 'Fit for 55'-pakket dat de Europese Commissie in juli presenteert. Daarnaast kunnen er overwegingen zijn om in het kader van innovatie en het stimuleren van gewenste technologie die cruciaal is om onze klimaatdoelen te bereiken dat specifieke ontwikkelingen worden ondersteund, zoals op het terrein van waterstof, synthetische kerosine, benutting van biogas.

Om het volgende kabinet voor te bereiden om de juiste keuzes te maken om in samenhang invulling te geven aan het opgehoogde doel van ten minste 55% in 2030 richting klimaatneutraliteit in 2050 in de EU heeft een studiegroep opties in kaart gebracht om nationaal invulling te geven aan de opgehoogde Europese doelstelling. Dit rapport 'Bestemming Parijs' is ook met de Tweede Kamer gedeeld. Het is aan het volgend kabinet om daar invulling aan te geven.

14

Op welke wijze wordt de Kamer in de toekomst meer inzicht geboden met betrekking tot de raming van SDE-uitgaven? Welke mogelijkheden daarvoor worden onderzocht?

15

Op welke wijze wordt invulling gegeven aan de aanbeveling van de Rekenkamer uit 2018 om het parlement te informeren over de verwachte uitgaven bij voorstellen voor nieuwe regelingen en het effect van deze voorstellen op de ruimte binnen het meerjarig beschikbaar gestelde budget? Waarom is deze aanbeveling uit 2018 eerder niet opgevolgd?

Antwoord vraag 14 en 15

In mijn reactie op de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om meer inzicht te bieden in de effecten van het voorgestelde verplichtingenbudget en toekomstige uitgaven op het meerjarig beschikbaar gestelde budget heb ik aangegeven dat ik in de betreffende brieven aan het parlement hierover informatie zal bieden. Daarbij heb ik wel de kanttekening geplaatst dat verwachtingen (bijvoorbeeld de verwachte energieprijzen) volatiel kunnen zijn en dat ik daarom voorzichtig ben met het communiceren hierover. Bovendien is het van belang om de concurrentie in de SDE++ te behouden, wat mij beperkt om bepaalde financiële informatie te verstrekken. Dit neemt niet weg dat ik blijf zoeken naar manieren om het parlement meer inzicht te bieden over de consequenties van het voorgestelde verplichtingenbudget op de beschikbare financiële ruimte binnen de SDE++.

16

Wanneer zal het ramingsmodel van RVO met betrekking tot SDE-subsidieverplichting worden geëvalueerd?

Antwoord

De Algemene Rekenkamer heeft in haar Verantwoordingsonderzoek over 2020 aanbevolen om het ramingsmodel van RVO periodiek te laten evalueren. Deze aanbeveling heb ik overgenomen. Ik zal deze evaluatie waar mogelijk combineren met het verkrijgen van meer inzicht in de effecten van de energieprijsvolatiliteit op de verwachte jaarlijkse uitgaven en de beschikbare financiële ruimte en daarmee een stabielere raming creëren, waarmee ook meer eenduidige communicatie over de jaarlijkse uitgaven en de beschikbare ruimte mogelijk wordt. Hier wordt zo snel mogelijk mee gestart.

17

Is de regering bereid om het parlement te informeren over de verwachte uitgaven bij voorstellen voor de openstelling van nieuwe SDE+(+) rondes? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

In mijn reactie op de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer⁴⁸ om meer inzicht te bieden in de effecten van het voorgestelde verplichtingenbudget en toekomstige uitgaven op het meerjarig beschikbaar gestelde budget heb ik aangegeven dat ik in de betreffende brieven aan het parlement hierover informatie zal bieden. Daarbij heb ik wel de kanttekening geplaatst dat verwachtingen (bijvoorbeeld de verwachte energieprijzen) volatiel kunnen zijn en dat ik daarom voorzichtig ben met het communiceren hierover. Bovendien is het van belang om de concurrentie in de SDE++ te behouden, wat mij beperkt om bepaalde financiële informatie te verstrekken. Dit neemt niet weg dat ik zal zoeken naar manieren om het parlement meer inzicht te bieden over de consequenties van het voorgestelde verplichtingenbudget op de beschikbare financiële ruimte binnen de SDE++.

18

Gezien het IMG voor elke euro schadevergoeding 56 eurocent kwijt was aan uitvoeringskosten, wat gaat de minister eraan doen om dit probleem nu eindelijk eens op te lossen? Welke concrete, meetbare doelen formuleert de minister daarvoor in de tijd?

Antwoord

Het IMG bepaalt als zelfstandig bestuursorgaan zelf over zijn werkwijze. Hun doel is om te zorgen voor een voortvarende en zorgvuldige schade afhandeling.

Indien een bewoner schade meldt aan zijn of haar woning, werd tot nu toe door het IMG elke schade in deze woning individueel beoordeeld, begroot en zo nodig vergoed. Deze benadering is zorgvuldig en de aanvrager krijgt waar hij in zijn specifieke situatie recht op heeft. Allereerst vergt deze wijze van schadeafhandeling veel tijd waardoor bewoners soms lang moeten wachten. Ook zijn er substantiële afhandelingskosten mee gemoeid onder andere door in elk geval onafhankelijke deskundigen in te zetten.

Recent heeft IMG bekend gemaakt dat de werkwijze voor de afhandeling van fysieke schade aangepast is. Dit betekent onder andere dat het IMG naast de mogelijkheid voor een individuele maatwerk ook een snellere mogelijkheid voor de vergoeding van schade introduceert: de forfaitaire regeling. Als de aanvrager kiest voor een individuele beoordeling, dan handhaaft het IMG zijn huidige werkwijze inclusief de bijkomende uitvoeringskosten. Als een aanvrager kiest voor een forfaitaire afhandeling van de fysieke schade, worden de gebreken aan de woning niet beoordeeld door een deskundige, maar ontvangt de eigenaar eenmalig een vaste vergoeding van 5.000 euro voor alle ontstane schade zoals die tot dat moment aanwezig is. De vergoeding kan binnen enkele weken na de aanvraag zijn

⁴⁸ <https://www.rekenkamer.nl/binaries/rekenkamer/documenten/brieven/2021/05/19/reactie-minister-van-ez-op-verantwoordingsonderzoek-2020-economische-zaken-en-klimaat/VO+2020+EZK+XIII+reactie+min+EZK.pdf>

toegekend en daarmee kan de eigenaar direct over gaan tot herstel. Dit leidt tot meer snelheid en gemak van de afhandeling en lagere uitvoeringskosten.

Ons kenmerk
FEZ / 21153463

19

Om te kunnen sturen op doelmatigheid is een helder inzicht in directe en indirecte kosten in relatie tot de resultaten noodzakelijk, hoe gaat de minister dit realiseren?

Antwoord

Het IMG heeft tot taak om schade af te handelen die is ontstaan door bodembeweging door gaswinning in het Groningenveld en de gasopslag in Norg en is daarbij gebonden aan de kaders van de Tijdelijke wet Groningen, het civiele aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht en de Algemene wet bestuursrecht. Het IMG is niet gebonden aan een budget voor wat betreft de schadevergoedingen en vergoedt de schade zolang deze zich voordoet.

In het jaarverslag van het IMG over het jaar 2020 is een tabel opgenomen waarin de directe uitvoeringskosten zijn opgenomen sinds de start van de voorloper van het IMG, de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen, en het IMG zelf.

Op het dashboard en in de jaarverslagen van het IMG en in de begroting en jaarverslag van EZK is daarnaast veel informatie te vinden over de kosten en resultaten van de schadeafhandeling. Daarnaast heeft het IMG onlangs een verandering van zijn werkwijze aangekondigd waarbij de bewoner kan kiezen voor een forfaitaire aanpak.

20

Kan de minister uitgebreid reageren op hoe hij de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer concreet gaat oppakken?

Antwoord

In mijn reactie⁴⁹ aan de Algemene Rekenkamer op het rapport bij het verantwoordingsonderzoek EZK ben ik uitgebreid in gegaan op de wijze waarop gevolg wordt gegeven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer.

21

Welke initiatieven wordt op gedoeld om de samenwerking te verbeteren tussen IMG en NCG? Hoe gaat de minister concreet de relatie tussen kosten en resultaten beter in beeld brengen?

Antwoord

Sinds najaar 2019 werken het IMG en de NCG, aan de hand van een convenant, samen op een aantal adressen waar schade én versterking speelt. Dit doen zij onder meer door uitwerking van de samenwerking in drie specifieke pilotprojecten. Ook wordt gewerkt aan een gezamenlijk loket, met bijvoorbeeld een gezamenlijk telefoonnummer. Verder wordt de informatievoorziening op de

⁴⁹ <https://www.rekenkamer.nl/binaries/rekenkamer/documenten/brieven/2021/05/19/reactie-minister-van-ez-op-verantwoordingsonderzoek-2020-economische-zaken-en-klimaat/VO+2020+EZK+XIII+reactie+min+EZK.pdf>

websites op elkaar afgestemd en zijn door het combinatieteam enkele tientallen bewoners benaderd voor een gezamenlijke behandeling van hun dossier. Op dit moment evalueren de NCG en het IMG het convenant ten behoeve van de verbetering van de samenwerking. Bij amendement is in het wetsvoorstel Versterken van de Tijdelijke wet Groningen een artikel opgenomen dat bepaalt dat NCG en IMG de plicht hebben tot afstemming en samenwerking. Dit zal naar verwachting in het najaar worden uitgewerkt in een AMvB met voorhang bij de Staten-Generaal. Daarnaast zal de implementatie van twee aangenomen amendementen van het CDA leiden tot verbetering van de samenwerking tussen de NCG het IMG: de NCG stemt bij samenhang-dossiers met het IMG af, tenzij de eigenaar dit niet wil. Hierbij krijgt de eigenaar de keuze wie de samenhang coördineert. Het IMG kan bij schadeherstel soms ook werkzaamheden uitvoeren die tevens versterking tot gevolg hebben.

Ik beschouw de aanbeveling van de Rekenkamer als aanmoediging voor het beleid om transparant te blijven over de kosten en resultaten, zoals de overheid doet sinds het de schadeafhandeling en versterking van NAM heeft overgenomen. Op het Dashboard en in de jaarverslagen van het IMG en in de begroting en jaarverslag van EZK is bijvoorbeeld veel informatie te vinden over de kosten en resultaten van de hersteloperatie.

22

Kan de minister reageren op de suggestie van de Algemene Rekenkamer om de schadeafhandeling anders te financieren en te verantwoorden, zoals via een afkoopregeling met de NAM? Kan de minister wel een beeld geven van de voor- en nadelen en de gevolgen?

Antwoord

De Algemene Rekenkamer beveelt de ministers van EZK en BZK aan te overwegen om te zoeken naar een alternatieve wijze van financiering en verantwoording voor schadeherstel en versterking richting NAM. Er zouden volgens de Algemene Rekenkamer bijvoorbeeld opties kunnen worden verkend voor een afkoopregeling met de NAM. Gezien de demissionaire status van het kabinet zal ik niet inhoudelijk reageren op de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer, zoals ik ook heb aangegeven bij mijn reactie⁵⁰ aan de Algemene Rekenkamer op het rapport bij het verantwoordingsonderzoek EZK.

⁵⁰ <https://www.rekenkamer.nl/binaries/rekenkamer/documenten/brieven/2021/05/19/reactie-minister-van-ez-op-verantwoordingsonderzoek-2020-economische-zaken-en-klimaat/VO+2020+EZK+XIII+reactie+min+EZK.pdf>